

Część 2. Test historycznoliteracki

Zadanie 1. (0–2)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Księga Rodzaju

¹²⁴ Potem Bóg rzekł: «Niechaj ziemia wyda istoty żywe różnego rodzaju: bydło, zwierzęta pełzające i dzikie zwierzęta według ich rodzajów!» I stało się tak: ²⁵ Bóg uczynił różne rodzaje dzikich zwierząt, bydła i wszelkich zwierząt pełzających po ziemi. I widział Bóg, że były dobre.

²⁶ A wreszcie rzekł Bóg: «Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam. Niech panuje nad rybami morskimi, nad ptactwem podniebnym, nad bydłem, nad ziemią i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi!»

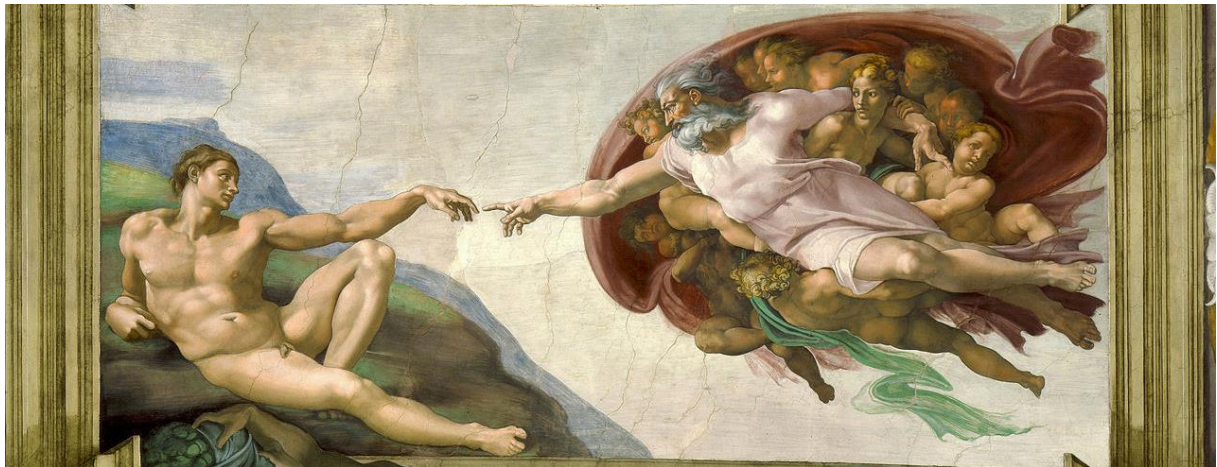
²⁷ Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz,
na obraz Boży go stworzył:
stworzył mężczyznę i niewiastę.

Księga Rodzaju, [w:] Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, Poznań 2016.

Tekst 2.

Michał Anioł

Stworzenie Adama

Kaplica Sykstyńska w Watykanie, 1511.

Rozstrzygnij, czy obraz stworzenia Adama we fragmencie *Księgi Rodzaju* jest taki sam, jak na fresku Michała Anioła. Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do obu dzieł.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury [...].

III. Tworzenie wypowiedzi.

3. Kształcenie umiejętności formułowania i uzasadniania sądów na temat dzieł literackich oraz innych tekstów kultury.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne [...];
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

2. Odbiór tekstów kultury. Zdający:

- 5) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

2 pkt – rozstrzygnięcie i trafne uzasadnienie odnoszące się do obu dzieł.

1 pkt – rozstrzygnięcie i trafne uzasadnienie odnoszące się do jednego dzieła.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 2 pkt

- Obraz stworzenia Adama we fragmencie *Księgi Rodzaju* nieco różni się od fresku Michała Anioła. Fragment Biblii wskazuje, że Pan Bóg stworzył mężczyznę i kobietę, natomiast fresk przedstawia tylko Boga-Stwórcę oraz Adama. Na fresku nie widać żadnej zwierzyny, a o niej mowa we fragmencie Biblii. Dostrzegam jedno podobieństwo, *mianowicie Księga Rodzaju* mówi o tym, że Pan Bóg stworzył człowieka na swój obraz i podobieństwo.
- Uważam, że obrazy te się pokrywają. W *Księdze Rodzaju* jest mowa o tym, że człowiek został stworzony na podobieństwo Boga, co wyraźnie widać na fresku. Bóg panuje nad wszelkim stworzeniem, a wyciągając rękę do człowieka, przekazuje mu część swojej mocy, w tym panowanie nad florą i fauną.
- Oba teksty kultury zawierają podobną wizję stworzenia Adama, gdyż przedstawiają Boga powołującego go do życia na własny obraz i przekazującego mu we władanie ziemię.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 pkt

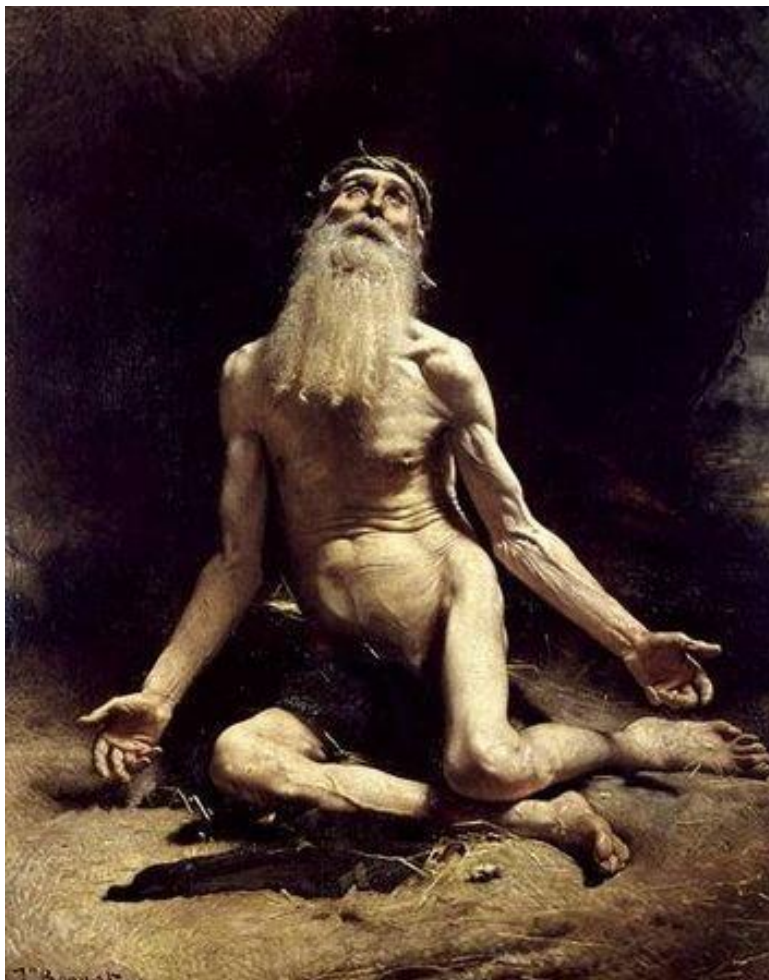
Te obrazy się różnią. Fragment *Genesis* sugeruje, że stworzeniu człowieka towarzyszyły zwierzęta, nad którymi ludzie mieli panować.

Zadanie 2. (0–2)

Zapoznaj się z poniższym obrazem.

Léon Bonnat

Hiob

1880, Muzeum d'Orsay w Paryżu.

Zadanie 2.1. (0–1)

Do jakiego epizodu z życia Hioba odnosi się obraz? W uzasadnieniu przywołaj sytuację z *Księgi Hioba*, ilustrującą twoją odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne [...];
- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

2. Odbiór tekstów kultury. Zdający:

- 5) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

[szkoła podstawowa, klasy IV–VI]

II. Kształcenie językowe.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:

- 4) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała).

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna, odwołująca się do obu dzieł.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Uwaga.

Odpowiedź powinna odnosić się do pokory Hioba, który w obliczu cierpienia nadal ufa Bogu.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Obraz odnosi się do momentu z życia Hioba, gdy nagi i trędowaty, wystawiony na próbę wierności wobec Boga, oznajmia, że Stwórca jest sprawiedliwy i wszystko dzieje się według Jego woli, której trzeba się poddać. Jednak Hiob nie jest w stanie zrozumieć, jakie grzechy popełnił, przeżywając takie męczarnie. Jest to jeden z końcowych epizodów biblijnej przypowieści o Hiobie.
- Hiob zwraca się do Boga, zastanawia się, dlaczego to właśnie jego, pobożnego i dobrego człowieka spotyka takie cierpienie. Jednakże powierza się Stworzycielowi, rozkłada ręce, jest bezradny, lecz wierny i ufny.
- Odnosi się do momentu, w którym Hiob wyznaje wierność Bogu, mimo że zostały na niego zesłane nieszczęścia.

Zadanie 2.2. (0–1)**Wyjaśnij znaczenie związku frazeologicznego *hiobowe wieści*.**

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Kształcenie językowe.

3. Funkcjonalne wykorzystanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].
[szkoła podstawowa]
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych [...].

Wymagania szczegółowe

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Zdający:
 - 1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny [...] frazeologii [...].
2. Zróżnicowanie języka. Zdający:
 - 6) zna, rozumie [...] biblizmy [...].
 [szkoła podstawowa, klasy IV–VI]
- II. Kształcenie językowe.
2. Zróżnicowanie języka. Zdający:
 - 5) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wyjaśnienie związku frazeologicznego.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Zła wiadomość, przynosząca smutek, cierpienie.
- Hiobowe wieści to wiadomości tragiczne, zwiastujące cierpienie.
- Złe okrutne wieści wiążące się z cierpieniem.

Zadanie 3. (0–2)

Przeczytaj poniższy fragment psalmu.

Psalm 57 (56)***W cieniu Bożych skrzydeł***

² Zmiłuj się nade mną, Boże, zmiłuj się nade mną,
u Ciebie się chroni moja dusza,
chronię się w cieniu Twych skrzydeł,
aż minie klęska.
[...]

⁸ Serce moje jest mocne, Boże,
mocne serce moje;
zaśpiewam i zagram.

⁹ Zbudź się, duszo moja,
zbudź, harfo i cytro!
Chcę obudzić jutrzeńkę.

¹⁰ Wśród ludów będę chwalił Cię, Panie;
zagram Ci wśród narodów,

¹¹ bo Twoja łaskawość sięga niebios,
a wierność Twoja po chmury!

¹² Bądź wywyższony, Boże, ponad niebo,
a Twoja chwała ponad całą ziemię!

Księga Psalmów, [w:] Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, Poznań 2016.

Uzupełnij tabelę. Wpisz nazwy dwóch środków językowych charakterystycznych dla stylu biblijnego i każdy z nich zilustruj przykładem z tekstu.

Środek językowy charakterystyczny dla stylu biblijnego	Przykład z tekstu

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.

II. Kształcenie językowe.

3. Funkcjonalne wykorzystanie wiedzy o języku [...].
[szkoła podstawowa]

2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe [...], składniowe [...], wersyfikacyjne [...].

II. Kształcenie językowe.

2. Zróżnicowanie języka. Zdający:

1) rozróżnia pojęcie stylu i stylizacji, rozumie ich znaczenie w tekście;

2) rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania.

Zasady oceniania

- 2 pkt – poprawne wpisanie do tabeli nazw dwóch środków językowych charakterystycznych dla stylu biblijnego oraz przykładów tych środków.
- 1 pkt – poprawne wpisanie do tabeli nazwy środka językowego charakterystycznego dla stylu biblijnego oraz przykładu tego środka.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub podanie nazw środków bez przykładów albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Środek językowy charakterystyczny dla stylu biblijnego	Przykład z tekstu
Inwersja	„Serce moje jest mocne, Boże, / mocne serce moje”
Anafora	„Zbudź się, duszo moja, zbudź harfo i cytro!”
Apostrofa	„Zbudź się, duszo moja” „Bądź wywyższony, Boże, ponad niebo”
Hiperbola	„Twoja łaskawość sięga niebios”
Powtórzenie	„Zmiłuj się nade mną, Boże, zmiłuj się nade mną” „Serce moje jest mocne, Boże, mocne serce moje”
Wykrzyknienie	„Bądź wywyższony, Boże, ponad niebo, a Twoja chwała ponad całą ziemię!”

Zadanie 4. (0–1)

Przeczytaj poniższy fragment wiersza Czesława Miłosza.

Czesław Miłosz

Piosenka

Annie Micińskiej

Jakakolwiek jest boleść, będzie więcej boleści.
Noc jest czarna, ale będzie czarniejsza.
Dobrze takim, co żyli, ale w porę odeszli.
Ty więc nie bierz spraw ludzkich do serca.
[...]

Gwiazda wszędzie i zaraz przeminie.
Na czekaniu puste lata zbiegną.
Co upadło, zettleje w ruinie.
I goryczą będzie ziemskie piękno.

[1980]

Czesław Miłosz, *Piosenka*, [w:] tegoż, *Wiersze wszystkie*, Kraków 2011.

Czy przesłanie *Piosenki* Czesława Miłosza jest zgodne z motywem przemijania, obecnym w biblijnej *Księdze Koheleta*? W uzasadnieniu odpowiedzi odwołaj się do zacytowanego fragmentu utworu Czesława Miłosza oraz do wymowy *Księgi Koheleta*.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne [...];
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 10) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu [...];
- 12) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i trafne uzasadnienie z odwołaniem się do obu utworów.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Tak, ponieważ zarówno Miłosz, jak i Kohelet zauważają, że wszystko przemija i nic nie ma wiecznej wartości.
- Tak, *Księga Koheleta* głosiła „Marność nad marnościami i wszystko marność”. Tak samo w wierszu Miłosza głównym przesłaniem jest fakt, że wszystko przemija, jest marne, nie ma żadnej wartości.

Zadanie 5. (0–2)

Zapoznaj się z fragmentem wiersza Zbigniewa Herberta i obrazem Hansa Memlinga.

Tekst 1.

Zbigniew Herbert

U wrót doliny

Po deszczu gwiazd
na łące popiołów
zebrali się wszyscy pod strażą aniołów

z ocalałego wzgórza
można objąć okiem
całe beczące stado dwunogów

[...]

jest to jak nam wyjaśniają
krzyk matek od których odłączają dzieci
gdyż jak się okazuje
będziemy zbawieni pojedynczo

aniołowie stróże są bezwzględni
i trzeba przyznać mają ciężką robotę

[...]

ci którzy jak się zdaje
bez bólu poddali się rozkazom
idą spuściwszy głowy na znak pojednania
ale w zaciśniętych pięściach chowają
strzępy listów wstążki włosy ucięte
i fotografie
które jak sądzą naiwnie
nie zostaną im odebrane

tak to oni wyglądają
na moment
przed ostatecznym podziałem
na zgrzytających zębami
i śpiewających psalmy

Zbigniew Herbert, *U wrót doliny*, [w:] tegoż, *Wybór poezji*, Wrocław 2019.

Tekst 2.

Hans Memling

Sąd Ostateczny [tryptyk]

Muzeum Narodowe w Gdańsku, 1467–1471.

Zadanie 5.1. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do wiersza Zbigniewa Herberta oraz do tryptyku Hansa Memlinga. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Wiersz Zbigniewa Herberta i tryptyk Hansa Memlinga nawiązują do biblijnego obrazu końca świata.	P	F
2.	Z wiersza Zbigniewa Herberta i tryptyku Hansa Memlinga wynika, że wszyscy ludzie zostaną zbawieni.	P	F

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne [...];
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 10) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu [...];
- 12) porównuje utwory literackie i ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

I.2. Odbiór tekstów kultury. Zdający:

- 5) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

PF

Zadanie 5.2. (0–1)

Wyjaśnij sens użytego w wierszu Zbigniewa Herberta sformułowania *całe beczące stado dwunogów*.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe

- 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
- 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach na różnych poziomach: [...] metaforycznym, symbolicznym [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne [...];
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 13) przedstawia propozycję interpretacji utworu [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

[szkoła podstawowa, klasy IV–VI]

- 15) objaśnia znaczenia [...] przenośnie w tekstach.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna, zawierająca odwołanie do wymowy wiersza Zbigniewa Herberta.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- To określenie ma wydźwięk negatywny ze względu na degradujące porównanie człowieka do zwierzęcia. Ukazanie go jako lęklive dwunożne zwierzę nadaje wierszowi Herberta klimat grozy i strachu.
- Sformułowanie to ukazuje dehumanizację człowieka, gdyż wyraz „beczące” odnosi się bezpośrednio do zwierząt. W wierszu Herberta ukazuje strach oraz cierpienie, jakiego doświadczają w momencie Sądu Ostatecznego.
- Sformułowanie to czyni z ludzi masę, odbiera im indywidualność, wskazuje też na przerażenie ludzi w czasie Sądu Ostatecznego: zbili się w stado, czując zagrożenie i bezbronność.

Zadanie 6. (0–2)

Przypisz każdej z podanych w tabeli postaci mitologicznej (1–3) odpowiadające jej określenie wybrane spośród A–E. Wpisz właściwe litery w odpowiednie miejsce w tabeli.

	Postać mitologiczna	Określenie
1.	Pandora	
2.	Niobe	
3.	Penelopa	

Określenie postaci mitologicznej

- A. wierna żona
B. waleczna księżniczka
C. cierpiąca matka
D. uosobienie kary
E. patronka miast

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

Zasady oceniania

2 pkt – wpisanie do tabeli trzech poprawnych odpowiedzi.

1 pkt – wpisanie do tabeli dwóch poprawnych odpowiedzi.

0 pkt – wpisanie do tabeli jednej poprawnej odpowiedzi albo odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1D, 2C, 3A

Zadanie 7. (0–1)

Przeczytaj poniższy tekst.

Zbigniew Herbert
Historia Minotaura

W nieodczytanym jeszcze piśmie linearnym A opowiedziano prawdziwą historię księcia Minotaura. Był on – wbrew późniejszym plotkom – autentycznym synem króla Minosa i Pazyfae. Chłopak urodził się zdrowy, lecz z nienormalnie dużą głową – co wróżbiarze poczytywali jako znak przyszłej mądrości. W istocie Minotaur rósł w lata swoje jako silny, nieco melancholijny – matolek. Król postanowił oddać go do stanu kapłańskiego. Ale kapłani tłumaczyli, że nie mogą przyjąć nienormalnego księcia, bo to mogłoby obniżyć już i tak nadszarpnięty przez odkrycie koła – autorytet religii.

Sprowadził tedy Minos modnego w Grecji inżyniera Dedala – twórcę głośnego kierunku architektury pedagogicznej. Tak powstał labirynt. Przez system korytarzy, od najprostszych do coraz bardziej skomplikowanych, różnicę poziomów i schody abstrakcji miał wdrażać księcia Minotaura w zasady poprawnego myślenia.

Snuł się tedy nieszczęsny książę popychany przez preceptorów korytarzami indukcji i dedukcji, nieprzytomnym okiem patrzył na pogłądowe freski. Nic z tego nie rozumiał.

Wyczerpawszy wszystkie środki, król Minos postanowił pozbyć się zakąły rodu. Sprowadził (także z Grecji, która słynęła ze zdolnych ludzi) zręcznego mordercę Tezeusza. I Tezeusz zabił Minotaura. W tym punkcie mīt i historia są ze sobą zgodne.

Przez labirynt – niepotrzebny już elementarz – wraca Tezeusz, niosąc wielką, krwawą głowę Minotaura o wytrzeszczonych oczach, w których po raz pierwszy kiełkować zaczęła mądrość – jaką zwykło zsyłać doświadczenie.

Zbigniew Herbert, *Historia Minotaura*, [w:] tegoż, *Wybór poezji*, Wrocław 2019.

Rozstrzygnij, czy opowieść ukazana w *Historii Minotaura* Zbigniewa Herberta jest zgodna z mitologicznym pierwowzorem. W uzasadnieniu odpowiedzi odwołaj się do zacytowanego utworu oraz do *Mitologii* Jana Parandowskiego.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej [...].
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści [...] symboliczne utworu literackiego;
- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 10) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu [...];
- 12) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i trafne uzasadnienie odnoszące się do obu utworów.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

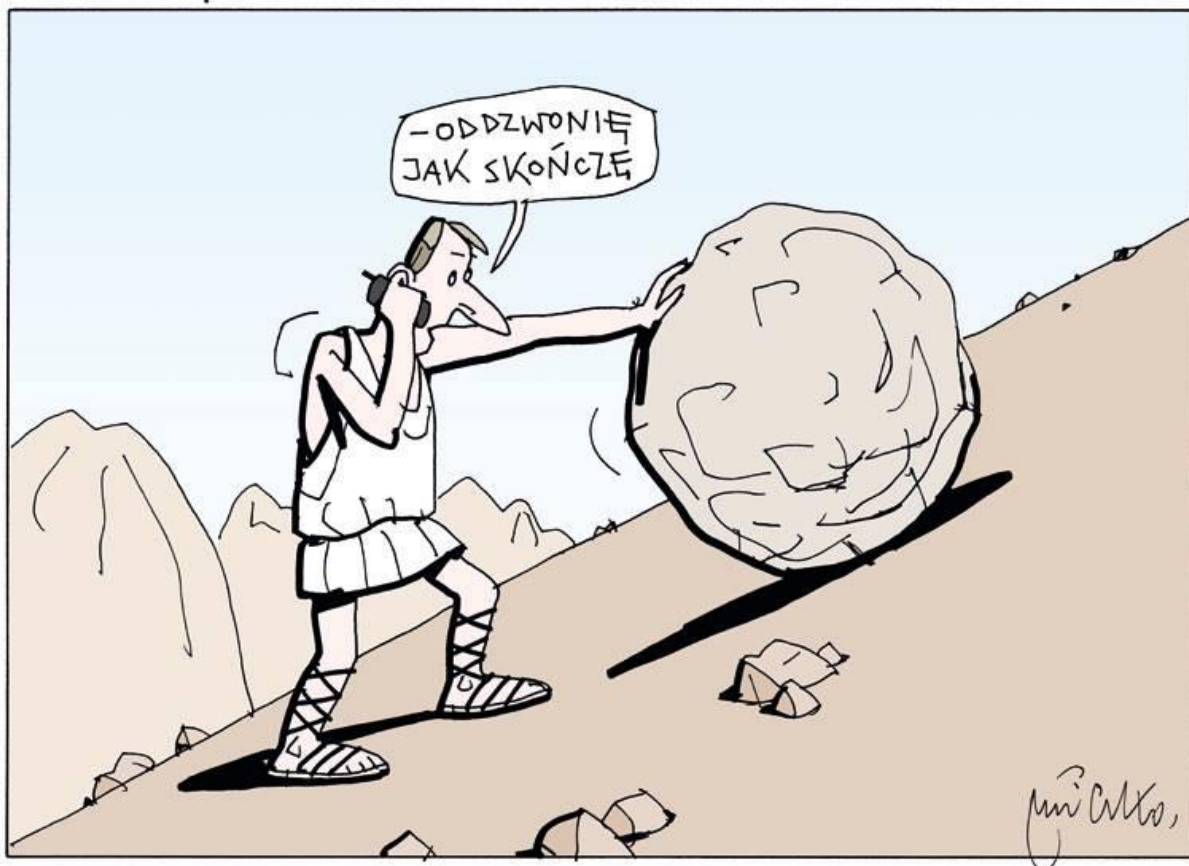
Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Nie są zgodne. W tekście Herberta Minotaur przedstawiony jest jako ofiara, w tradycyjnym zaś micie był on ciemńycielem mieszkańców Krety, a Tezeusz bohaterem.
- Ukazana opowieść jest niezgodna z mitologicznym pierwowzorem. W oryginalnym micie Minotaur jest krwiożerczym bezdusznym potworem, a w reinterpretacji Herberta ofiarą nietolerancji systemu, nie monstrum, lecz postacią niewygodną, wymagającą szczególnej troski, „zaklą rod”.
- Opowieść ukazana w „Historii Minotaura” jest zgodna z mitem w kontekście najważniejszych wydarzeń – Dedal buduje labirynt, Tezeusz zabija Minotaura. Herbert jednak czyni Minotaura nie monstrum, ale człowiekiem niewpisującym się w kanony. Poeta reinterpretuje mit, eksponując obecną w nim problematykę wykluczenia społecznego.

Zadanie 8. (0–1)

Współczesna kultura czerpie inspirację z mitologicznych pierwowzorów. Poniżej przedstawiono rysunek Andrzeja Mleczki.

www.mleczko.pl

<https://www.facebook.com/galeria.andrzejmleczki/photos/a.192455250903793/1063266997155943/?type=1&theater>

Napisz, do jakiej postaci mitologicznej nawiązuje rysunek Andrzeja Mleczki. Wyjaśnij, na czym polega paradoks przedstawionej na rysunku sytuacji.

Postać mitologiczna:

Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym [...].

II. Kształcenie językowe.

3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów [...] tekstów literackich i nieliterackich.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Odbiór tekstów kultury. Zdający:

- 5) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie.

II. Kształcenie językowe.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:

- 4) rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi ([...] paradoksy) [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem odwołującym się do obu utworów.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 pkt

Postać: Syzyf

Wyjaśnienie: praca Syzyfa nie jest doprowadzona do końca, zatem postać mówiąca do kogoś przez telefon komórkowy: „Oddzwonię, jak skończę” prawdopodobnie nigdy tego nie zrobi.

Zadanie 9. (0–2)

Przeczytaj poniższy fragment tekstu.

Tyrtajos

[Rzecz to piękna...]

Walczmy mężnie w obronie tej naszej ziemi i dzieci,

Choćbyśmy zginąć musieli, życia swojego nie szczędźmy.

Nuże, młodzieńcy, walczcie, a jeden przy drugim niech wytrwa,

Myśli o szpetnej ucieczce nie dopuszczajcie, ni strachu,

Ale sercom w swych piersiach przydajcie wielkości i męstwa,

Lęk przed życia utratą, z wrogiem się starłszy, odrzućcie,

Tych zaś, którym już wiek poruszania się lekkość odebrał,

Nie zostawiajcie, uchodząc z bitwy, starców czcigodnych. [...]

Zatem niech każdy wytrwa w rozkroku stając, a obie

Nogi niech oprze o ziemię mocno, i zęby zaciśnie.

Tyrtajos, [Rzecz to piękna...], [w:] *Liryka starożytnej Grecji*, oprac. Jerzy Danielewicz, Wrocław 1984.

Zadanie 9.1. (0–1)

Uzupełnij tabelę. Każdy ze wskazanych w tabeli środków retorycznych zilustruj przykładem z tekstu i określ funkcję każdego z nich.

Nazwa środka retorycznego	Przykład z tekstu	Funkcja w tekście
apostrofa		
tryb rozkazujący		

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.

II. Kształcenie językowe.

3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].

[szkoła podstawowa]

2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego, poznane w szkole podstawowej [apostrofa] [...] oraz środki [...] składniowe [...]; określa ich funkcje.

Zasady oceniania

1 pkt – zilustrowanie wskazanych w tabeli środków retorycznych przykładami z tekstu i określenie funkcji każdego z nich.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 pkt

Nazwa środka retorycznego	Przykład z tekstu	Funkcja w tekście
apostrofa	„Nuże, młodzieńcy , walczcie”	Np.: - funkcja perswazyjna - apel - uświadomienie młodemu, że wiersz jest skierowany do nich
tryb rozkazujący	„walczcie” / „nie szcędźmy” / „walczmy mężnie” / „nie zostawiajcie”	Np.: - zachęcenie - funkcja perswazyjna - zwrot nakazujący podjęcie działania - budowanie napięcia

Zadanie 9.2. (0–1)

Na podstawie fragmentu wiersza Tyrtajosa wyjaśnij pojęcie *tyrteizmu*.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie pojęcia tyrteizmu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Tyrteizm – postawa odznaczająca się męstwem, odwagą w walce (stąd poezja tyrtejska – mająca zagrzewać do walki, podnosić na duchu, dodawać odwagi).
- Tyrteizm to nurt w poezji, którego głównym celem było zachęcanie do walki.

Zadanie 10. (0–1)

Stanisław Stabryła w komentarzu do *Antygony* Sofoklesa napisał: *Zwycięstwo Kreona oznacza jego strasliwą przegraną*. Wyjaśnij sens tego zdania, odwołując się do tragedii Sofoklesa.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe

5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...].

Zasady oceniania

1 pkt – trafne wyjaśnienie cytatu (zwycięstwa i przegranej Kreona) na podstawie *Antygony* Sofoklesa.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Kreon postawił dobro państwa nad dobro jednostki – zwyciężył jako król, lecz przegrał jako człowiek.
- Kreon zwyciężył jako król, ponieważ ukarał Antygone za postąpienie wbrew ogłoszonemu przez niego zakazowi pochowania Polinika. Przegrał jednak jako człowiek – konsekwencją jego decyzji była śmierć jego najbliższych.
- Wydany przez Kreona zakaz pochówku zdrajcy Polinika, brata Antygony, był niezgodny z nakazami religijnymi. W konsekwencji decyzji Kreona samobójstwo popełnia Antygona, a potem syn i żona Kreona.

Zadanie 11. (0–1)

Zapoznaj się z poniższymi fragmentami tekstów.

Tekst 1.

Horacy

Wybudowałem pomnik

Wybudowałem pomnik trwalszy niż ze spiżu
strzelający nad ogrom królewskich piramid
nie naruszą go deszcze gryzące nie zburzy
oszałały Akwilon oszczędzi go nawet

łańcuch lat niezliczonych i mijanie wieków
Nie wszystkim umrę wiem że uniknie pogrzebu
częstka nie tyle jaka

Horacy, *Wybudowałem pomnik*, [w:] tenże, *Wybór poezji*, Wrocław 1991.

Tekst 2.

Jan Kochanowski

Pieśń XXIV

Niezwykłym i nie leda piórem opatrzony

Polecę precz, poeta, ze dwojej złożony

Natury

[...]

O mnie Moskwa i będą wiedzieć Tatarowie,

I różnego mieszkańcy świata Anglikowie;

Mnie Niemiec i waleczny Hiszpan, mnie poznają

Jan Kochanowski, *Pieśń XXIV*, [w:] tenże, *Dzieła polskie*, t. 1., Wrocław 1976.

Podaj, jaki motyw łączy utwory Horacego i Jana Kochanowskiego, i wyjaśnij – odwołując się do obu utworów – czy został on zrealizowany w ten sam sposób.

Motyw:

Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 10) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu [...];
- 12) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne podanie motywu wraz z wyjaśnieniem odwołującym się do obu utworów.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Motyw: sława i uznanie.
Wyjaśnienie: Nie został zrealizowany w ten sam sposób, ponieważ tekst Horacego odnosi się do pośmiertnej sławy, a tekst Kochanowskiego do zdobywania rozgłosu za życia.
- Motyw: exegi monumentum.
Wyjaśnienie: Motyw ten został zrealizowany podobnie, gdyż zarówno Horacy, jak i Kochanowski mówią, że ich twórczość przetrwa próbę czasu, a pamięć o nich będzie towarzyszyła kolejnym pokoleniom.
- Motyw: non omnis moriar.
Wyjaśnienie: Zarówno Horacy, jak i Kochanowski chcą, aby ich twórczość przetrwała i zagwarantowała im pamięć.

Zadanie 12. (0–1)

Zapoznaj się z poniższym kadrem z filmu *Siódma pieczęć* w reżyserii Ingmara Bergmana.

Kadr z filmu *Siódma pieczęć*, reż. Ingmar Bergman, 1957, www.filmweb.pl

Do jakiego średniowiecznego motywu nawiązuje kadr z filmu Ingmara Bergmana? Podaj ten motyw i uzasadnij odpowiedź.

Motyw:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

10) rozumie pojęcie motywu literackiego [...], rozpoznaje podstawowe motywy [...].

2. Odbiór tekstów kultury. Zdający:

5) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie motywu i poprawne uzasadnienie.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 pkt

Motyw: taniec śmierci / danse macabre

Uzasadnienie: Na załączonym kadrze widoczny jest korowód/pochód postaci różnych stanów tańczących pod przewodnictwem upersonifikowanej śmierci (postać z kosą na czele pochodu).

Zadanie 13. (0–1)

Przeczytaj poniższy fragment utworu.

[*Posłuchajcie, bracia miła*]

Posłuchajcie, bracia miła!

Chcę wam skorzyć krwawą głowę;

Usłyszycie moj zamętek,

Jen mi się zstał w Wielki Piątek.

Pożałuj mię, stary, młody,

Boć mi przyszyły krwawe gody;

Jednegociem Syna miała

I tegociem ożalała.

Lament świętokrzyski, [w:] Poezja polska od średniowiecza do współczesności, Warszawa 2000.

Która z funkcji tekstu – wybrana spośród wymienionych poniżej – występuje w utworze *Posłuchajcie bracia miła*? Uzasadnij odpowiedź.

informatywna

poetycka

perswazyjna

ekspresywna

impresywna

Funkcja tekstu:

Uzasadnienie:

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym [...].

II. Kształcenie językowe.

3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

- 9) rozpoznaje w utworze i interpretuje sposoby kreowania: [...] sytuacji lirycznej.

II. Kształcenie językowe.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:

- 3) rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną, w tym perswazyjną).

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne określenie dominującej funkcji tekstu i trafne uzasadnienie.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązania ocenione na 1 pkt

- Funkcja tekstu: informatywna
Uzasadnienie: Matka Boża informuje o śmierci swojego jedyne syna.
- Funkcja tekstu: ekspresywna
Uzasadnienie: Podmiot liryczny wyraża swój smutek i ból.
- Funkcja tekstu: impresywna
Uzasadnienie: Podmiot liryczny stara się wywołać u odbiorcy określoną reakcję emocjonalną.

Zadanie 14. (0–1)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Pieśń o Rolandzie

CLXXVI

Hrabia Roland leży pod sosną. Ku Hiszpanii obrócił twarz. Wiele rzeczy przychodzi mu na pamięć: tyle ziem, które zdobył dzielny rycerz, i słodka Francja, i krewniacy, i Karol Wielki, jego pan, który go wychował. Płacze i wzdycha, nie może się wstrzymać. Ale nie chce przepomnieć siebie samego; bije się w piersi i prosi Boga o przebaczenie: „Prawdziwy Ojciec, któryś nigdy nie skłamał, ty, któryś przywołał świętego Łazarza spośród umarłych, ty, któryś ocalił Daniela spomiędzy lwów, ocal moją duszę od wszystkich niebezpieczeństw za grzechy, którym popełnił w życiu!”. Ofiarował Bogu swą prawą rękawicę, święty Gabriel wziął ją z jego dłoni. Opuścił głowę na ramię; doszedł, ze złożonymi rękami, swego końca. Bóg

zsyła mu swego anioła Cherubina i świętego Michała opiekuna; z nimi przyszedł i święty Gabriel. Niosą duszę hrabiego do raju.

Pieśń o Rolandzie, [w:] *Literatura francuskiego średniowiecza*, przekł. Tadeusz Boy-Żeleński, Warszawa 1992.

Tekst 2.

Mistrz E.S.

Ars moriendi

Oxford, Ashmolean Museum, Department of Prints and Drawings, 1460–1467.

Porównaj fragment *Pieśni o Rolandzie* z ryciną Mistrza E.S. *Ars moriendi*.
Z zamieszczonych poniżej odpowiedzi wybierz i zaznacz te, które świadczą
o obecności motywu *ars moriendi* i są wspólne dla obu tekstów.

- A. Obecność postaci nadprzyrodzonych.
- B. Osamotnienie w chwili śmierci.
- C. Nadzieja na zbawienie.
- D. Modlitwa umierającego.
- E. Rytualizacja śmierci.
- F. Patos.

Wymagania ogólne**I. Kształcenie literackie i kulturowe**

5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe**I. Kształcenie literackie i kulturowe.****1. Czytanie utworów literackich. Zdający:**

- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.
- 10) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu [...].

2. Odbiór tekstów kultury. Zdający:

- 5) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A, C, D, E

Zadanie 15. (0–2)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Jan Kochanowski

Pieśń IX (Księgi wtóre)

Nie porzucaj nadzieje,
 Jakoć się kolwiek dzieje:
 Bo nie już słońce ostatnie zachodzi,
 A po złej chwili piękny dzień przychodzi.
 [...]
 Nic wiecznego na świecie:
 Radość się z troską plecie,
 A kiedy jedna weźmie moc nawiętszą,
 Wtenczas masz ujrzeć odmianę naprędszą.

Ale człowiek zhardzieje,
 Gdy mu się dobrze dzieje;
 Więc też, kiedy go Fortuna omyli,
 Wnet głowę zwiesi i powagę zmyli.

Lecz na szczęście wszelakie
 Serce ma być jednakie;
 Bo z nas Fortuna w żywe oczy szydzi,
 To da, to weźmie, jako sie jej widzi.

Jan Kochanowski, *Pieśń IX*, [w:] tenże, *Fraszki. Pieśni. Treny*, Warszawa 2005.

Tekst 2.

Jean Pichore
 [...]

Francuska Biblioteka Narodowa, 1503-1505.

Zadanie 15.1. (0–1)

Podaj motyw antyczny, który został wykorzystany w obu tekstach, i wyjaśnij, jaką funkcję pełni ten motyw w utworze Jana Kochanowskiego.

.....

.....

Wymagania ogólne**I. Kształcenie literackie i kulturowe.**

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury [...].

Wymagania szczegółowe**I. Kształcenie literackie i kulturowe.****1. Czytanie utworów literackich. Zdający:**

- 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;
- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 10) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu [...]; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie motywu wraz z wyjaśnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązania ocenione na 1 pkt

- W obu tekstach został wykorzystany motyw koła Fortuny, pełni on funkcję nauki, którą jest fakt, że ludzie nie mają wpływu na los i nie wiedzą, co przyniesie.
- Jest to motyw Fortuny, w utworze Jana Kochanowskiego wspiera ideę stoicyzmu, która nakazuje wyważoną akceptację wszystkich wydarzeń, jakie przyniesie los.
- Jest to motyw, a raczej postać Fortuny, rzymskiej bogini szczęścia i powodzenia. Kochanowski podkreśla jej kapryśność i zmienność, ponieważ szczęście jest w życiu ulotne.

Zadanie 15.2. (0–1)

Podaj frazeologizm, którego podstawą jest motyw łączący oba teksty. Wyjaśnij współczesne znaczenie tego frazeologizmu.

Wymagania ogólne

II. Kształcenie językowe.

3. Funkcjonalne wykorzystanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].
[szkoła podstawowa, klasy IV–VIII]
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych [...].

Wymagania szczegółowe

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Zdający:

- 1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny [...] frazeologii [...].

[szkoła podstawowa, klasy IV–VI]

2. Zróżnicowanie języka. Zdający:

- 5) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, [...] rozumie ich znaczenie [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne podanie frazeologizmu i wyjaśnienie jego współczesnego znaczenia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązania ocenione na 1 pkt

- Fortuna kołem się toczy – frazeologizm współcześnie oznacza, że człowiek raz ma szczęście a raz ma pecha.
- Fortuna kołem się toczy – dzisiaj oznacza m.in. to, że los się odmienia i zapętla, a wszystko jest powtarzalne.
- Fortuna kołem się toczy – szczęście i nieszczęście występują naprzemiennie, wzajemnie się zastępując.

Zadanie 16. (0–1)

Przeczytaj poniższy fragment utworu.

Jan Kochanowski

Tren IX

Kupić by cię, Mądrości, za drogie pieniądze!
Która, jeśli prawdziwie mienią, wszystkie żądze,
Wszystki ludzkie frasunki umiesz wykorzenić,
A człowieka tylko nie w anioła odmienić,
Który nie wie, co boleść, frasunku nie czuje,
Złym przygodom nie podległ, strachom nie hołduje.
[...]

Nieszczęśliwy ja człowiek, którym lata swoje
Na tym strawił, żebych był ujźrzał progi twoje!
Terazem nagle z stopniów ostatnich zrzucony
I między insze, jeden z wielu, policzony.

Jan Kochanowski, *Tren IX*, [w:] tenże, *Dzieła polskie*, T. 2., Warszawa 1976.

Wypisz z *Trenu IX* cytat świadczący o zachwianiu postawy światopoglądowej poety głoszonej przez niego we wcześniejszej twórczości. Uzasadnij wybór tego cytatu.

Cytat:

.....

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów.

IV. Samokształcenie.

- 6) wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi.

Zasady oceniania

- 1 pkt – wypisanie cytatu wraz z uzasadnieniem.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

Cytat	Uzasadnienie
„Nieszczęśliwy ja człowiek, którym lata swoje Na tym strawił, żebych był ujźrzał progi twoje!”	Kochanowski w obliczu straty córki zdał sobie sprawę, że nie jest w stanie zachować stoickiego spokoju i zwątpił także w wiarę chrześcijańską, co najbardziej ilustruje <i>Tren X</i> , w którym Kochanowski szuka Orszulki w zaświatach innych religii, a na końcu wyraża powątpiewanie w istnienie życia po życiu.
„Terazem nagle z stopniów ostatnich zrzucony I między insze, jeden z wielu, policzony”.	Kochanowski wyraża w tych słowach swój żal do losu, wyznaje utratę wiary w stoickie mądrości, ponieważ w obliczu śmierci

	swojego dziecka filozofia stoicka, którą tak długo wyznawał, okazała się nierealna, niedająca pocieszenia.
„ja człowiek, którym lata swoje Na tym strawił, żebych był ujźrzał progi twoje! Terazem nagle z stopniów ostatnich zrzucony”.	Autor w poprzednich trenach próbuje ukoić swoje cierpienie, szukając pocieszenia w filozofii (np. w stoicyzmie) i religii – tu uświadamia sobie, że wobec cierpienia są one bezsilne.

Zadanie 17. (0–2)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Jan Kochanowski

Pieśń

Czego chcesz od nas, Panie, za Twe hojne dary?

Czego za dobrodziejstwa, którym nie masz miary?

Kościół Cię nie ogarnie, wszędy pełno Ciebie:

I w otchłaniach, i w morzu, na ziemi, na niebie.

[...]

Tyś Pan wszystkiego świata, Tyś niebo zbudował

I złotymi gwiazdami ślicznieś uhaftował.

Tyś fundament założył nieobeszłej ziemi

I przykryłeś jej nagość zioły rozlicznymi.

[...]

Z Twoich rąk wszelkie zwierzę patrzy swej żywności,

A Ty każdego żywisz z Twojej szczodropliwości.

Bądź na wieki pochwalon, nieśmiertelny Panie!

Twoja łaska, Twa dobroć nigdy nie ustanie.

Chowaj nas, póki raczysz, na tej niskiej ziemi,

Jedno zawsze niech będziem pod skrzydłami Twemi.

Jan Kochanowski, *Pieśń*, [w:] tenże, *Pieśni*, Wrocław 1997.

Tekst 2.

Stanisław Wyspiański
Bóg Ojciec – stań się

Bazylika oo. Franciszkanów w Krakowie, 1904.

Czy wizerunek Boga w utworze Jana Kochanowskiego jest taki sam, jak na witrażu Stanisława Wyspiańskiego? W uzasadnieniu odpowiedzi odwołaj się do obu dzieł.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne [...];
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

2. Odbiór tekstów kultury. Zdający:

- 5) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

2 pkt – rozstrzygnięcie i trafne uzasadnienie odnoszące się do obu dzieł.

1 pkt – rozstrzygnięcie i trafne uzasadnienie odnoszące się do jednego dzieła.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 2 pkt

- W obu dziełach ukazany jest Bóg jako Stwórca świata, ten, który daje życie, który stwarza poszczególne byty, ale Bóg Kochanowskiego jest opiekunem ludzkości, opiekunem świata, a u Wyspiańskiego widać tylko Boga Stwórcę, więc ten wizerunek nie jest taki sam.
- Wizerunki się różnią. U Kochanowskiego Bóg jest pełen miłości, opiekujący się ziemią jak swoim dzieckiem. Wyspiański zwraca bardziej uwagę na potęgę Boga, jego surowość i władzę.
- Tak, na witrażu Wyspiańskiego pokazany jest Bóg jako Stwórca, do czego nawiązuje sam tytuł, a w tekście Kochanowskiego widzimy Boga w takiej samej roli – jako twórcę i budowniczego wszechświata.
- Uważam, że wizerunek ten jest podobny. Obaj artyści przedstawili Boga kreatora, stwórcę Ziemi, artystę, rzemieślnika, który swoim słowem stwarza – niebo, otchłań, wody. W obu dziełach widoczna jest wielkość Stwórcy, jego chwała, potęga.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 pkt

Oba wizerunki są różne. Bóg, opisany w utworze Jana Kochanowskiego, jawi się jako twórca świata, który z dobrodziejstwem, z delikatnością, przyozdabia kolejne elementy swojego tworu. Natomiast nas, ludzi, traktuje jak swoje dzieci, jest szczodry i opiekuńczy.

Zadanie 18. (0–1)

Przeczytaj definicję pojęcia *koncept* oraz wiersz *Do galerników* Jana Andrzeja Morsztyna.

Koncept – wyszukany pomysł rządzący konstrukcją całości lub części utworu poetyckiego, zrealizowany w postaci zaskakujących i kunsztownych sposobów rozumowania, obrazowania i wysłowienia.

Na podstawie: *Podręczny słownik terminów literackich*, red. Janusz Sławiński, Warszawa 2001.

Jan Andrzej Morsztyn

Do galerników¹

Sonet

Strapieni ludzie, źle się z wami dzieje,
Lecz miłość ze mną okrutniej poczyną:
Was człowiek, a mnie silny bóg zacina,
Wy macie wynieść, jam bez tej nadzieje.

Was wspólne słońce, mnie własny jad grzeje,
Was pręt od grzbietu, mnie z serca zacina,
Wam nogi łańcuch, a mnie szyję zgina,
Wam ręka tylko, a mnie dusza mdleje.

Was wiatr, a mnie ból ciska na przemiany,
Was prawo, mnie gwałt trzyma w tym więzieniu,
Wam podczas sternik sfolguje zblagany,

Ja darmo czekam ulgi w uciążeniu.
A w tym jest mój stan nad wasz niewytrwany,
Że wy na wodzie, ja cierpię w płomieniu.

Jan Andrzej Morsztyn, *Do galerników*, [w:] tenże, *Wybór poezji*, Wrocław 1988.

¹ Galernik – niewolnik, więzień albo jeniec pracujący przymusowo jako wioślarz na galerze.

Wyjaśnij, na czym polega koncept w wierszu *Do galerników* Jana Andrzeja Morsztyna.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego [...];
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek [...] ze zjawiskami [...] estetycznymi;
- 9) rozpoznaje w utworze [...] sposoby kreowania: [...] sytuacji lirycznej.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Podmiot liryczny porównuje swoją sytuację – zakochanego – do życia galerników. Uważa, że jest w gorszym położeniu, ponieważ brak mu nadziei, wpływ na jego cierpienie ma Bóg, cierpi wewnętrznie – na duszy, nie fizycznie jak galernicy. Jednak największą różnicą, jaka dzieli dwóch bohaterów lirycznych, jest cierpienie galernika w wodzie, natomiast podmiotu – w płomieniu.
- Koncept polega na zaskakującym porównaniu cierpienia galerników z cierpieniem zakochanego człowieka, które normalnie wydaje się nam dość błahe, szczególnie w zestawieniu z niewolniczą pracą. Tutaj natomiast jest ono pokazane jako o wiele gorsze.

Zadanie 19. (0–2)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Daniel Naborowski

Na toż

Dzień jeden drugi goni i potem zostawa
Tam, skąd wiek wszytkokrotny odwrotu nie dawa.
Żaden dzień i godzina bez szkody nie bywa
Człowieku, który ze dniem zarówno upływa.
Karmią byt nasz godziny, która leci snadnie;
Więcej się ten nie wraca, kto z rejestru spadnie;
Już w nocy wiekuistej sen przyjdzie spać twardy.
Na to masz zawsze pomnieć, o człowiecze hardy:
Dwakroć żyje, kto żyjąc umrzeć się gotuje;
Umiera dwakroć, kto się śmiertelnym nie czuje.

Daniel Naborowski, *Na toż*, [w:] *tenże, Poezje*, Warszawa 1961.

Tekst 2.

Jacob Woutersz Vosmaer

Wazon z kwiatami

Metropolitan Museum of Art, Nowy Jork, 1613.

Jaki motyw łączy obraz Jacoba Woutersza Vosmaera *Wazon z kwiatami* i wiersz Daniela Naborowskiego *Na toż*? W uzasadnieniu odpowiedzi odwołaj się do obu dzieł.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści [...] symboliczne utworu literackiego;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 10) rozumie pojęcia motywu literackiego i toposu; rozpoznaje podstawowe motywy [...].

2. Odbiór tekstów kultury. Zdający:

- 5) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

2 pkt – podanie motywu łączącego wiersz Naborowskiego i obraz Vosmaera oraz trafne uzasadnienie odnoszące się do obrazu i do wiersza.

1 pkt – podanie motywu łączącego wiersz Naborowskiego i obraz Vosmaera oraz trafne uzasadnienie odnoszące się do obrazu albo do wiersza.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 2 pkt

- Obraz z wierszem łączy motyw „memento mori”. W wierszu jest on widoczny w stwierdzeniach takich jak: „w nocy wiekuistej sen przyjdzie spać twardy”. Wiersz przypomina o ludzkiej śmiertelności. Obraz również ukazuje ten motyw poprzez kwiaty, które zwiędły, opadły. Niektóre kwiaty są piękne, lecz później zwiędną, co ma symbolizować śmierć.
- Motyw, który łączy zarówno obraz „wazon z kwiatami”, jak i wiersz „Na toż”, to upływający czas, który nigdy się nie zatrzyma, nie zawróci. Na obrazie możemy zauważyć kwiaty, które już od pewnego czasu są w wazonie, niektóre z nich prezentują się lepiej, inne gorzej, wiele z nich już usycha, obumiera. W podobny sposób ukazany jest człowiek, dla którego nieuniknione jest starzenie się, a także śmierć.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Obraz i wiersz Naborowskiego łączy motyw przemijającego czasu, topos wanitatyczny. Na obrazie można ujrzyć opadłe, zwiędłe kwiaty, a także te, które już zupełnie nie rosną (i ich płatki na stole).
- Łączy je motyw bezwzględnego przemijania – kwiaty na obrazie, choć tworzyły piękną mozaikę kolorów, wędzną pod naporem czasu, tak jak życie – jest marne, naznaczone naszą śmiertelnością i krótkie – jak twierdzi Naborowski.

Zadanie 20. (0–1)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Do króla

Satyra prawdę mówi, względów się wyrzeka:
Wielbi urząd, czci króla, lecz sądzi człowieka.

Pan niewart sługi

[...] to satyra karze.
Nie dba ona, kto w jakiej zostaje maszkarze¹,
Odrzuca czczą wielmożność, a gdy z chłostą czeka,
Nie szlachcica, nie chłopą ściga, lecz człowieka.

Świat zepsuty

Niech się miota złość na cię i chytróść bezczelna –
Ty mów prawdę, mów śmiało, satyro rzetelna.

Palinodia

Na co pisać satyry? Choć się złe zbyt wzniosło,
Przestańmy. Świat poprawiać – zuchwałe rzemiosło.

Ignacy Krasicki, *Satyry*, [w:] tegoż, *Dzieła wybrane*, t. 2., Warszawa 1989.

¹ Maszkara – tu: maska.

Na podstawie podanych fragmentów utworów Ignacego Krasickiego określ, jakie cele wyznaczył poeta satyrze.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Mówienie prawdy o człowieku, ukazywanie wad, złych zachowań. Cel dydaktyczny, aby napiętnować ludzkie przywary, by apelować o odnowę świata.
- Satyra według Krasickiego powinna spełniać funkcję dydaktyczną, pouczającą, a nawet upominającą.

Zadanie 21. (0–1)

Przeczytaj poniższy utwór.

Ignacy Krasicki

Szczur i kot

„Mnie to kadzą” – rzekł hardzie do swego rodzeństwa

Siedząc szczur na ołtarzu podczas nabożeństwa.

Wtem, gdy się dymem kadził zbytecznych zakrzusił,

Wpadł kot z boku na niego, porwał i udusił.

Ignacy Krasicki, *Szczur i kot*, [w:] tegoż, *Dzieła wybrane*, t. 1., Warszawa 1989.

Wyjaśnij alegoryczny sens bajki Ignacego Krasickiego *Szczur i kot*.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści alegoryczne [...] utworu literackiego;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej [...].

[szkoła podstawowa, klasy VII–VIII]

I.1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

4) rozpoznaje w tekście literackim [...] alegorię i określa [jej] funkcje.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie, na czym polega alegoryczny sens bajki Krasickiego.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 pkt

W utworze szczur jest alegorią próżności, natomiast kot to uosobienie sprytu. Utwór pokazuje, że nadmierna pycha oraz próżność nie prowadzą do niczego dobrego, a nawet mogą bezpośrednio doprowadzić do zguby.

Zadanie 22. (0–2)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Oświecenie „odkryło człowieka”. Stał on w centrum zainteresowania tzw. popularnej filozofii, nauki, sztuki i polityki. [...] Nadchodziło więc według opinii współczesnych królestwo Rozumu, zracjonalizowanego, bo opartego na doświadczeniu, „porządku fizyczno-moralnego”, wszelkie zaś fakty z przeszłości uznane za pozytywne zaliczane były do jego prehistorii.

Mieczysław Klimowicz, *Oświecenie*, Warszawa 1988.

Tekst 2

Adam Mickiewicz

Romantyczność (fragmenty)

«Tyżeś to w nocy? – To ty, Jasieńku!
Ach! i po śmierci kocha!
Tutaj, tutaj, pomaleńku,
Czasem¹ usłyszysz macocha!

Niech sobie słyszy, już nie ma ciebie,
Już po twoim pogrzebie!
Ty już umarłeś? Ach! ja się boję!
Czego się boję mego Jasieńka?
Ach, to on! lica twoje, oczki twoje!
Twoja biała sukienka!»
[...]

Tak się dziewczyna z kochankiem pieści,
Bieży za nim, krzyczy, pada;
Na ten upadek, na głos boleści,
Skupia się ludzi gromada.

«Mówcie pacierze! – krzyczy prostota –
Tu jego dusza być musi.
Jasio być musi przy swej Karusi,
On ją kochał za żywota!»

I ja to słyszę, i ja tak wierzę,
Płaczę i mówię pacierze.
«Słuchaj dzieweczko!» – krzyknie śród zgiełku
Starzec i na lud zawoła:
«Ufajcie memu oku i szkiełku,
Nic tu nie widzę dokoła.

Duchy karczemnej tworem gawiedzi,
W głupstwa wywarzone kuźni.
Dziewczyna duby smalone² bredzi,
A gmin rozumowi bluźni».

«Dziewczyna czuje – odpowiadam skromnie –
A gawieź wierzy głęboko;
Czucie i wiara silniej mówi do mnie,
Niż mędrca szkiełko i oko».

[styczeń 1821]

Adam Mickiewicz, *Romantyczność*, [w:] tegoż, *Wiersze*, Warszawa 1957.

¹ Czasem (z białorus.) – a nuż, może przypadkiem.

² Doby smalone – głupstwa, brednie, rzeczy zmyślane.

Zadanie 22.1. (0–1)

Odwołując się do przytoczonych fragmentów tekstów oraz własnej wiedzy, wyjaśnij, jaka była różnica między światopoglądem oświecenia a światopoglądem romantyzmu.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu [...].
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 1) rozumie podstawy periodyzacji literatury [...];
- 7) wykazuje się [...] zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wyjaśnienie różnicy między światopoglądem oświecenia a światopoglądem romantyzmu na podstawie przytoczonych fragmentów tekstów i własnej wiedzy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Oświecenie skupiało się na poznaniu zmysłowym, dążeniu do tego, co realne, natomiast romantyzm – na doświadczeniach pozazmysłowych, na czuciu, przeżywaniu emocji.
- Światopogląd oświecenia polegał na wiedzy wynikającej z doświadczenia tego, co potrafiono zaobserwować zmysłami, romantyzm polegał na intuicji człowieka, uwierzeniu w to, co nieuchwytnie, duchowe.
- Światopogląd oświecenia w odbiorze świata kierował się obserwacją racjonalną, badawczym podejściem do otaczającego świata, bazował na doświadczeniach poznanych, z kolei romantyzm kierował się w pojmowaniu rzeczywistości wiarą, intuicją i przeczuciem uwzględniającym emocje i przekonanie wewnętrzne, duchowe.

Zadanie 22.2. (0–1)

Z fragmentu *Romantyczności* Adama Mickiewicza wypisz po jednym cytacie, który mógłby być dewizą:

Ludzi oświecenia:

.....

.....

Ludzi romantyzmu:

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe

2. Rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu [...].
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 1) rozumie podstawy periodyzacji literatury [...];
- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe.

IV. Samokształcenie.

- 6) wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi.

Zasady oceniania

1 pkt – trafne wypisanie z utworu po jednym cytacie.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

Dewiza ludzi oświecenia	Dewiza ludzi romantyzmu
„Starzec i na lud zawoła: «Ufajcie memu oku i szkiełku, Nic tu nie widzę dokoła»”.	„Czucie i wiara silniej mówi do mnie, Niż mędrca szkiełko i oko”.

Zadanie 23. (0–1)

Przeczytaj poniższe fragmenty utworów Adama Mickiewicza.

Tekst 1.

Adam Mickiewicz

Rozmowa wieczorna

Z Tobą ja gadam¹, co królujesz w niebie,
A razem gościsz w domku mego ducha;
Gdy północ wszystko w ciemnościach zagrzebie
I czuwa tylko zgryzota i skrucha,
Z Tobą ja gadam! słów nie mam dla Ciebie:
Myśl Twoja każdej myśli mej wysłucha;
Najdalej władasz i służysz w pobliżu,
Król na niebiosach, w sercu mym na krzyżu!

Adam Mickiewicz, *Rozmowa wieczorna*, [w:] tegoż, *Wybór poezyj*, t. II, Wrocław 1997.

¹ Gadam – rozmawiam.

Tekst 2.

Adam Mickiewicz
***Dziady* cz. III**

KONRAD

[...]
 Milczysz! – Jam Ci do głębi serce me otworzył,
 Zaklinam, daj mi władzę – jedna część jej licha,
 Część tego, co na ziemi osiągnęła pycha,
 Z tą jedną cząstką ileż ja bym szczęścia stworzył!
 Milczysz! – nie dasz dla serca, dajże dla rozumu. –
 Widzisz, żem pierwszy z ludzi i z aniołów tłumu,
 Że Cię znam lepiej niżli Twoje archanioły,
 Wart, żebyś ze mną władzą dzielił się na poły –
 Jeślim nie zgadł, odpowiedz – milczysz! ja nie kłamię.

Adam Mickiewicz, *Dziady drezdeńskie* (część III), Wrocław 2012.

Czy Konrad – bohater *Dziadów* cz. III – przyjmuje taką samą postawę wobec Boga, jaką wyraża podmiot liryczny w wierszu *Rozmowa wieczorna*? W uzasadnieniu odpowiedzi odwołaj się do obu zacytowanych fragmentów utworów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne**I. Kształcenie literackie i kulturowe**

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe**I. Kształcenie literackie i kulturowe.****1. Czytanie utworów literackich. Zdający:**

- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 12) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, [...] określa cechy wspólne i różne.

Zasady oceniania

2 pkt – rozstrzygnięcie oraz poprawne uzasadnienie stanowiska w odniesieniu do fragmentu wiersza ORAZ fragmentu *Dziadów* cz. III.

1 pkt – rozstrzygnięcie oraz poprawne uzasadnienie stanowiska w odniesieniu do fragmentu wiersza ALBO fragmentu *Dziadów* cz. III.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Uwagi.

- W uzasadnieniu zdający musi odnieść się do postawy.
- Nie zalicza się odpowiedzi polegającej tylko na streszczaniu lub parafrazowaniu tekstu/tekstów.

Przykładowe odpowiedzi

- Inną. Podmiot liryczny wiersza przyjmuje pokorną postawę wobec Boga. Natomiast Konrad jest roszczeniowy – żąda władzy od Boga.
- Inną. Podmiot liryczny ufa Bogu, wierzy, że zostanie wysłuchany. Natomiast Konrad czuje się lekceważony milczeniem Boga.
- Taką samą. Zarówno podmiot liryczny, jak i Konrad bezpośrednio przemawiają do Boga, nie boją się do Niego zwracać.

Zadanie 24. (0–2)

Przeczytaj poniższy fragment utworu.

Cyprian Norwid

[Klaskaniem mając obrzękłe prawice]

Syn – minie pismo, lecz ty spomnisz, wnuku,
Co znika dzisiaj (iż czytane pędem)
Za panowania Panteizmu-druku,
Pod ołowianej litery urzędem –
I jak zdarzało się na rzymskim bruku,
Mając pod stopy katakomb korytarz,
Nad czołem słońce i jaw, ufny w błędzie,
Tak znów odczyta o n , co ty dziś czytasz,
Ale on spomni mnie... bo mnie nie będzie!

Cyprian Norwid, *Vade-mecum*, [w:] tenże, *Pisma wszystkie*, t. 2, Warszawa 1971.

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do zacytowanego fragmentu utworu Cypriana Norwida. Wybierz P – jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W przytoczonym fragmencie wiersza Cyprian Norwid odwołuje się do średniowiecznego motywu <i>ars bene moriendi</i> .	P	F
2.	Horacjańska maksyma <i>non omnis moriar</i> to podstawa wyrażonej przez poetę nadziei na przetrwanie jego dzieła w pamięci przyszłych pokoleń.	P	F
3.	Apostrofa skierowana do późnego wnuka to pochwała <i>ars poetica</i> , czyli poetyckiego programu wpisanego w dzieła Cypriana Norwida.	P	F

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;
- 10) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu [...].

Zasady oceniania

2 pkt – trzy poprawne odpowiedzi.

1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

0 pkt – jedna poprawna odpowiedź lub odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

FPP

Zadanie 25. (0–1)

W jakiej epoce literackiej powstały podane utwory literackie? Każdemu z utworów A–B przyporządkuj po jednej epoce wybranej spośród 1–4. Wpisz właściwy numer epoki w odpowiednie miejsce w tabeli.

	Tytuł utworu	Epoka literacka
A.	Henryk Sienkiewicz, <i>Potop</i>	
B.	Adam Mickiewicz, <i>Romantyczność</i>	

Epoka literacka

1. barok
2. oświecenie
3. romantyzm
4. pozytywizm

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu [...].
5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A4, B3

Zadanie 26. (0–2)

Przeczytaj poniższy fragment tekstu.

Ta epoka ma swój porządek. Po klęsce powstania styczniowego wyczerpały się marzenia o szybkim odzyskaniu niepodległości. [Pisarze] proponowali, by czas niewoli zamienić w okres intensywnej pracy na rzecz społeczeństwa. Banał? Niezupełnie. Program [...] był świadomą alternatywą wobec romantycznej idei „ojczyzny intymnej”. Mówił o potrzebie budowy życia publicznego, o kształtowaniu świadomości obywatelskiej, o pożytkach krytycznego stosunku wobec przeszłości.

Kierując się podobnymi zasadami, [artyści] dokonywali wyboru nie tylko tematów, ale i form. Opowiedziano się powszechnie za powieścią jako gatunkiem najodpowiedniejszym dla opisu otaczającego świata.

Grażyna Borkowska, *Pozytywiści i inni*, Warszawa 1999.**Zadanie 26.1. (0–1)**

O jakiej epoce jest mowa w tekście Grażyny Borkowskiej? Podaj nazwę tej epoki i uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 1) rozumie podstawy periodyzacji literatury [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązania ocenione na 1 pkt

- Pozytywizm. Powstał po upadku powstania styczniowego, a jego głównymi założeniami była praca u podstaw (praca organiczna). Działania te miały zwiększyć świadomość polskiego społeczeństwa.
- Pozytywizm. W pozytywizmie pojawiła się idea pracy organicznej oraz pracy u podstaw na rzecz rozwoju społeczeństwa, porzucono romantyczne ideały, a realistyczna powieść przeważała nad poezją.
- Pozytywizm. Ta epoka trwała w literaturze od ok. 1864 do 1890. Pisarze poprzez literaturę chcieli uczyć społeczeństwo nowych postaw, w tym pracy organicznej, pracy u podstaw.

Zadanie 26.2. (0–1)

Sformułuj jeden argument, którym uzasadnisz tezę zawartą w ostatnim zdaniu tekstu Grażyny Borkowskiej: *Opowiedziano się powszechnie za powieścią jako gatunkiem najodpowiedniejszym dla opisu otaczającego świata*. W odpowiedzi odwołaj się do utworu literackiego z epoki, o której mowa w tekście Grażyny Borkowskiej.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu [...].
5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 1) rozumie podstawy periodyzacji literatury; sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach [...];
- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – trafne sformułowanie argumentu w odwołaniu do utworu z pozytywizmu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązania ocenione na 1 pkt

- W obliczu zniewolenia artyści obrali za cel kształtowanie publicznej świadomości – powieść zaś pozwalała na dotarcie w sposób przystępny do większej liczby osób. Przykładem może być twórczość Bolesława Prusa – drukowana w odcinkach powieść *Lalka* ukazywała przekrój polskiego społeczeństwa oraz idee, które przyświecały epoce.
- W pozytywizmie powieść zyskała sławę, ponieważ komentowała ona rzeczywistość (było to jedno z założeń realizmu). Przykładem powieści, która jest rzeczywistym źródłem wiedzy, jest *Lalka*, z której możemy dowiedzieć się, jak wyglądała Warszawa w czasach po powstaniu styczniowym.

Zadanie 27. (0–1)

Przeczytaj fragment *Potopu* Henryka Sienkiewicza.

Henryk Sienkiewicz

Potop

Trąby znów zagrały w szeregach Wrzeszczowicza, lecz odgłos ich począł się oddalać. Pożar dogasał. Ciemność ogarniała podnóże Jasnej Góry. Tu i owdzie ozwało się rżenie koni, ale coraz dalsze, słabsze. Wrzeszczowicz cofał się ku Krzepicom.

Ksiądz Kordecki ukląkł na murze.

– Mario! Matko Boga Jedyne! – rzekł silnym głosem – spraw, aby ten, który po nim nadejdzie, oddalił się również ze wstydem i próżnym gniewem w duszy.

Gdy tak się modlił, chmury nagle przerwały się nad jego głową i jasny blask miesiąca¹ pobielił wieże, mury, klęczącego przeora i zgłiszcza spalonych przy Świętej Barbarze budowli.

Henryk Sienkiewicz, *Potop*, t. 2., Warszawa 1977.

¹ Miesiąc – księżyc.

Wyjaśnij, na czym polega sakralizacja postaci księdza Kordeckiego w podanym fragmencie *Potopu* Henryka Sienkiewicza.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści [...] symboliczne utworu literackiego;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 9) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego ([...] bohaterów [...]) [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Uwaga.

Nie uznaje się za poprawną odpowiedzi, że sakralizacja postaci ks. Kordeckiego polega wyłącznie na tym, że się modlił.

Przykładowe odpowiedzi

- Modlitwie ks. Kordeckiego skierowanej do Matki Boskiej towarzyszą opisy przyrody – „jasność” i „blask” czy „pobielenie” wież, murów i „klęczącego przeora”. Te zabiegi wskazują na sakralizowanie bohatera.
- W Biblii jasność jest m.in. wyrazem obecności Boga, więc we fragmencie *Potopu* „jasny blask miesiąca” rozpraszający mrok i rozświetlający postać modlącego się księdza Kordeckiego uświęca go – sam Bóg czuwa nad obrońcą Jasnej Góry.

Zadanie 28. (0–1)

Przeczytaj fragment *Lalki* Bolesława Prusa.

Bolesław Prus

Lalka

PAMIĘTNIK STAREGO SUBIEKTA

„I wyjechał!... Pan Stanisław Wokulski, wielki organizator spółki do handlu przewozowego, wielki naczelnik firmy, która ma w obrocie ze cztery miliony rubli rocznie, wyjechał do Paryża jak pierwszy lepszy pocztynion do Miłosny... [...]

Pan Wokulski nie jest przecie lichym subiektem, który musi żebrac u pryncypała o urlop raz na kilka lat. Pan Wokulski jest kapitalistą, ma ze sześćdziesiąt tysięcy rubli rocznie, żyje za pan brat z hrabiami i książętami, pojedynkuje się z baronami i – wyjeżdża, kiedy chce. A wy, moi płatni oficjaliści, kłopotcie się o interesa. Przecie za to macie pensje i dywidendy. I to jest kupiec?... To jest błazeństwo, mówię, nie kupiectwo!...

No, można wyjechać nawet do Paryża i nawet po wariacku, ale – nie w takich czasach. Tu, panie, kongres berliński nawarzył piwa – tu, panie, [...] Austria za Bośnię... Włochy krzyczą wniebogłosy: «Dajcie nam Triest, bo będzie źle!...» [...]”.

Bolesław Prus, *Lalka*, Wrocław 2019.

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń w odniesieniu do podanego fragmentu *Lalki* Bolesława Prusa. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Ignacy Rzecki w pamiętniku obiektywnie ocenia postępowanie Stanisława Wokulskiego.	P	F
2.	W <i>Pamiętniku starego subiekta</i> zawarto komentarz dotyczący sytuacji politycznej w XIX-wiecznej Europie.	P	F

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

- 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].
- 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
- 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach [...]

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...].

Zasady oceniania

1 pkt – zaznaczenie dwóch poprawnych odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

FP

Zadanie 29. (0–1)

Zapoznaj się z poniższym fragmentem utworu.

Adam Asnyk

Do młodych

Szukajcie prawdy jasnego płomienia,
Szukajcie nowych, nieodkrytych dróg...

[...]

Każda epoka ma swe własne cele
I zapomina o wczorajszych snach...
Nieście więc wiedzy pochodnię na czele
I nowy udział bierzcie w wieków dziele,
Przyszłości podnoście gmach!

Adam Asnyk, *Wiersze wybrane*, Warszawa 1988.

Czy podany fragment wiersza Adama Asnyka *Do młodych* zgodny jest z założeniami programowymi epoki pozytywizmu? Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu [...].
5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach [...];
- 5) interpretuje treści [...] symboliczne utworu literackiego;
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – rozstrzygnięcie i trafne uzasadnienie.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Jest on z nimi zgodny, ponieważ podmiot liryczny nawołuje do aktywnego udziału w bieżących wydarzeniach na świecie, do budowania przyszłości. Zachęca do edukacji, dzięki której lepiej można wykonywać wcześniej wymienione zadania.
- Wydaje się zgodny, ponieważ Asnyk pisze o konieczności szerzenia oświaty, nauki oraz o konieczności wspólnego budowania lepszego społeczeństwa.
- Tak, ponieważ autor kładzie w wierszu nacisk na wartość prawdy i wiedzy – podobnie jak zakładano w pozytywizmie, Asnyk mówi też o odcięciu się od „wczorajszych snów” – nawiązuje do odrzucenia romantyzmu przez pozytywistów.

Zadanie 30. (0–2)

Zapoznaj się z poniższym utworem.

Kazimierz Przerwa-Tetmajer

Dziś

Dawniej się trzeba było zużyć, przeżyć,
by przestać kochać, podziwiać i wierzyć;
dziś – pierwsze nasze myśli są zwątpieniem,
nudą, szyderstwem, wstrętem i przeczeniem.
Dzieci krytyki, wiedzy i rozwagi,
cudzych doświadczeń mając pełną głowę,
choćby nam dano skrzydła Ikarowe,
nie mielibyśmy do lotu odwagi.
My nie tracimy nic, bośmy od razu
nic nie przynieśli – i tylko nam bywa
tak źle, że na złe takie brak wyrazu,
a serce pęka w nas i we krwi pływa.

Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Dziś*, [w:] tegoż, *Poezje*, Warszawa 1980.

Zadanie 30.1. (0–1)

Wyjaśnij znaczenie użytego w wierszu sformułowania *skrzydła Ikarowe*, odwołując się do mitologii greckiej.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Kształcenie językowe.

3. Funkcjonalne wykorzystanie wiedzy o języku w odcytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].

[szkoła podstawowa]

2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych [...].

Wymagania szczegółowe

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Zdający:

1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny [...] frazeologii [...].

2. Zróżnicowanie języka. Zdający:

6) zna, rozumie [...] mitologizmy [...].

[szkoła podstawowa, klasy IV–VI]

2. Zróżnicowanie języka. Zdający:

5) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie znaczenia mitologizmu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Skrzydła Ikarowe są nowym doświadczeniem, szansą na poznanie nowych wrażeń, takich jak wzniesienie się w przestrzeni i bliżej słońca, co umożliwiły one Ikarowi.
- Skrzydła Ikarowe – archetyp zaczerpnięty z mitologii greckiej, symbolizujący potencjał i możliwość spełnienia swych marzeń, realizacji zamierzonych celów.

Zadanie 30.2. (0–1)

Określ, o jakiej postawie człowieka przełomu XIX i XX wieku jest mowa w wierszu Kazimierza Przerwy-Tetmajera, i wyjaśnij, w jaki sposób użycie sformułowania *skrzydła Ikarowe* pozwala zdefiniować tę postawę.

Postawa:

Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

- 8) Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 10) rozumie pojęcie motywu literackiego [...]; rozpoznaje podstawowe motywy [...] oraz dostrzega żywotność motywów [...] antycznych w utworach literackich; określa rolę motywów [...] w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne określenie postawy oraz wyjaśnienie sformułowania w kontekście wskazanej postawy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 pkt

Postawa: dekadencja

Wyjaśnienie: Dekadenci to grupa inteligencji polskiej, która pogrążona była w stagnacji i swoistym marazmie. Ikarowe skrzydła obnażają postawę ludzi przełomu wieku, którzy bali się ryzykować i zapewne nie odważyliby się na realizację swych marzeń i planów, na co pozwalają symboliczne skrzydła Ikarusa.

Zadanie 31. (0–1)

Zapoznaj się z poniższym fragmentem tekstu.

Władysław Stanisław Reymont

Chłopi

Rzędy kobiet czerwieniły się na kopaniskach... rozlegał się grochot zsypywanych do wozów kartofli... miejscami orano jeszcze pod siew... stada krów srokatych pasły się na ugorach... długie, popielate zagony rdzawiły się młodą szczotką zbóż wschodzących... to gęsi, niby płaty śniegów bielili się na wytartych, zrudziałych łąkach... krowa gdzieś zaryczała... ogniska się paliły i długie, niebieskie warkocze dymów ciągnęły się nad zagonami... wóz zaturkotał albo pług zgrzytnął o kamienie... to cisza znowu obejmowała ziemię na chwilę, że słyszeć było głuchy bełkot rzeki i turkot młyna, schowanego za wsią, w zbitym gąszczu drzew pożółkłych... to znowu śpiewka się zerwała lub krzyk nie wiadomo skąd powstały leciał nisko, tłukł się po brzdach i dołach i tonął bez echa w jesiennej szarości, na ścierniskach oprzędzonych srebrnymi pajęczynami, w pustych sennych drogach, nad którymi pochylały się jarzębiny o krwawych, ciężkich głowach... to włóczono role i tuman szarego, przesłonecznionego kurzu podnosił się za bronami, wydłużał i pętał aż na wzgórze i opadał, a spod niego niby z obłoku wychylał się bosy chłop, z gołą głową, przewiązany płachtą – szedł wolno, nabierał ziarna z płachty i siał ruchem monotonnym, nabożnym i błogosławiącym ziemi, dochodził do końca zagonów, nabierał z worka zboża, nawracał i z wolna podchodził pod wzgórze, że najpierw głowa rozczochrana, potem ramiona, a w końcu już był cały widny na tle słońca z tym samym błogosławiącym ruchem siejby; z tym samym świętym rzutem rozrzucał zboże, co jak złoty pył kolistym wirem padało na ziemię.

Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi*, t.1., Warszawa 1958.

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do przytoczonego fragmentu *Chłopów*. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

1.	Opis przedstawiony we fragmencie <i>Chłopów</i> świadczy o wykorzystaniu przez autora techniki impresjonistycznej.	P	F
2.	Nagromadzenie w tekście epitetów kolorystycznych służy zobrazowaniu pory roku.	P	F

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej [epitet] [...]; określa ich funkcje.

Zasady oceniania

1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

PP

Zadanie 32. (0–2)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Stanisław Wyspiański

Wesele

CHOCHOŁ

Kto mnie wołał,
czego chciał –
zebrałem się,
w com ta miał:
jestem, jestem

na Wesele,

przyjedzie tu

gości wiele,

żeby ino wicher wiał.

Co się w duszy komu gra,
co kto w swoich widzi snach:
czy to grzech,
czy to śmiech,
czy to kapcan, czy to pan,
na Wesele przyjdzie w tan.

Stanisław Wyspiański, *Wesele*, Wrocław 1994.

Tekst 2.

Stanisław Wyspiański

[...]

Muzeum Narodowe w Warszawie, 1898–1899.

Zadanie 32.1. (0–1)

**Co łączy obraz z zamieszczonym fragmentem dramatu Stanisława Wyspiańskiego?
W uzasadnieniu odpowiedzi odwołaj się do obu dzieł.**

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści [...] symboliczne [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

2. Odbiór tekstów kultury. Zdający:

- 5) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź i trafne uzasadnienie odnoszące się do obu dzieł.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- W tekście jest opisany moment przyjścia Chochoła, który zapowiada dalsze następstwa akcji („co kto w swoich widzi snach”), natomiast obraz Stanisława Wyspiańskiego przedstawia chochoły (róże owinięte w słomę) na plantach. Jest to spersonifikowany kwiat w ochronce.
- Ilustracja jest powiązana, ponieważ fragment dramatu wypowiada Chochół i jego taniec, tzw. „chocholi taniec”, jest sceną pojawiającą się pod koniec tytułowego „Wesela” – analogia do ilustracji

Zadanie 32.2. (0–1)

W kontekście całego dramatu wyjaśnij symboliczne znaczenie postaci wypowiadającej się w podanym fragmencie *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści [...] symboliczne [...];
- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie symbolicznego znaczenia postaci Chochła w kontekście całego dramatu *Wesele*.

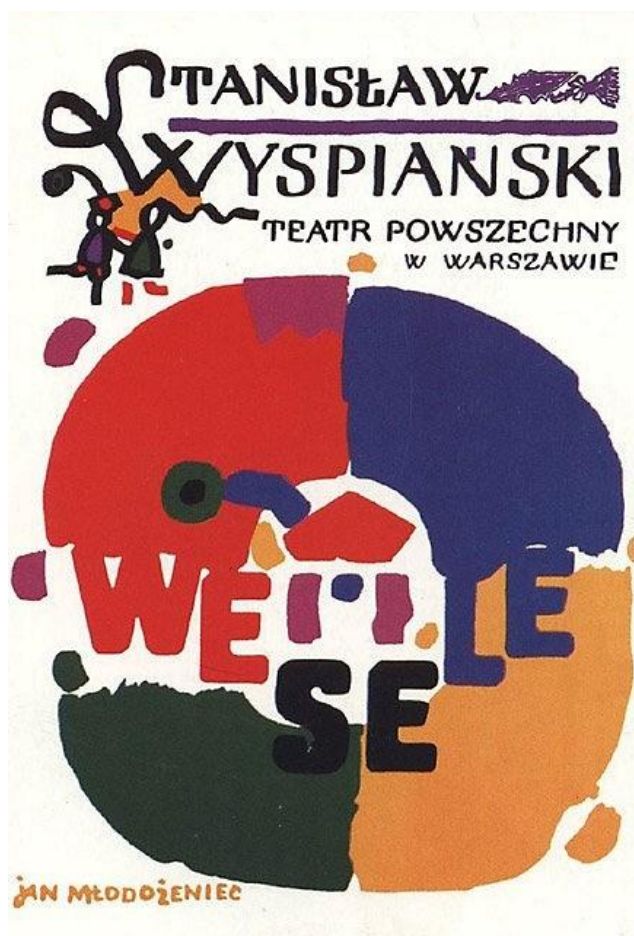
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Chochł był postacią fantastyczną pojawiającą się w „Weselu” i symbolizował niepowodzenie działań polskiego społeczeństwa, beznadziejność.
- „Co się komu w duszy gra, co kto w swoich widzi snach” – Chochł zapowiada bieg wydarzeń – przybycie poszczególnych duchów do konkretnych postaci – konfrontacje wad, zderzenie z marazmem i letargiem.
- Chochł symbolizował bezwładność polskiego społeczeństwa oraz skorupę ochraniającą pogrążony w niewoli naród.

Zadanie 33. (0–2)

Zapoznaj się z plakatem Jana Młodożeńca do dramatu *Wesele* Stanisława Wyspiańskiego.

Plakat teatralny do przedstawienia *Wesele* Stanisława Wyspiańskiego w Teatrze Powszechnym w Warszawie.

Zinterpretuj plakat Jana Młodożeńca w kontekście przesłania utworu Stanisława Wyspiańskiego *Wesele*. W odpowiedzi uwzględnij dwa elementy graficzne widoczne na plakacie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...].

2. Odbiór tekstów kultury. Zdający:

- 5) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki. [szkoła podstawowa, kl. VII-VIII]

2. Odbiór tekstów kultury. Zdający:

- 3) interpretuje dzieła sztuki ([...] grafika [...]).

Zasady oceniania

2 pkt – poprawna interpretacja plakatu z uwzględnieniem dwóch elementów graficznych wyrażających przesłanie *Wesela*.

1 pkt – poprawna interpretacja plakatu z uwzględnieniem jednego elementu graficznego wyrażającego przesłanie *Wesela*.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 2 pkt

Przedstawione na plakacie koło jest graficznym nawiązaniem do motywu chocholego tańca w końcowej scenie dramatu – kolory koła odnoszą się do barwnych ubrań weselników wiejskich. Wszyscy w transie kręcą się w kółko, bez celu, a miał to być czas rozpoczęcia akcji powstańczej odzyskanie przez Polaków niepodległość. Nie udało się, społeczeństwo polskie nie jest jeszcze gotowe podjąć się takiego działania.

Zadanie 34. (0–1)

Zapoznaj się z poniższym fragmentem utworu.

Stefan Żeromski.

Przedwiośnie

Idąc ulicami miasta, gdy mgła zimowa zwisała nad opuchłymi domami, Cezary wodził się za bary ze swoją duszą. [...]

Cóż mógł poradzić na to wszystko – sam jeden? [...]

Wyszedł na szeroką ulicę. Było tu pełno ludzi, rozbryzgujących nogami rzadkie błoto. Śnieg z ulic pozgarniany tworzył jakoweś szańce wzdłuż chodników. Ludzie pomykali tymi chodnikami. Nogi ich tonęły w wilgoci i brudzie, a głowy zanurzały się we mgłę

wielkowiejską. Wszyscy razem tworzyli dziwaczną fantasmagorię człowieczego życia. W głowie Cezarego huczały słowa oskarżeń. W jego uszy wrzynał się śmiech wszystkich tamtych. Oskarżali go! Przeciwno niemu kierowali wszystkie te straszliwe historie i swój śmiech bezlitosny. Czego chcieli od niego? Ach, czuli w nim przecież wroga, ponieważ uczestniczył w bitwach przeciwko armii czerwonej. Dlatego otoczyli go kołem tak zacieklej nienawiści. Gdyby nie to, że się bił w bitwach i szedł polami na przełaj, szukając ojcowskich szklanych domów... Zaniósł się w nim męczarnia, jak wycie samotnego psa w pustym polu. [...]

– Chcą tu stworzyć raj ziemski – taki jak w Baku – mruknął do siebie. Ten śmiech pocziwy pokrzepił go trochę i wsparł jak dobry kolega. Cezary zapiął się lepiej i szybciej poszedł przed siebie. Było mu zimno. Lepka wilgoć topniejącego śniegu, przepojonego nawozem i uryną, wsączała się w ciało aż do kości. – Napić się czego! Rozgrzać się, u diaska!

Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*, Wrocław 1982.

Wyjaśnij symboliczny charakter opowieści o szklanych domach oraz jej znaczenie w *Przedwiośniu* Stefana Żeromskiego.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści [...] symboliczne [...];
- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wyjaśnienie symboliki opowieści o szklanych domach w kontekście całej opowieści.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Opowieść Seweryna Baryki o szklanych domach symbolizuje nadzieję na lepszy świat, utopię. Cezary poszukuje domów z opowieści ojca, jednak nie potrafi ich odnaleźć. Stanowią dla niego wciąż oddalający się cel, marzenie, o którym stopniowo zapomina.
- Szklane domy symbolizowały idealistyczne myślenie, chęć doświadczenia perfekcyjnego świata, który nie istnieje. Znaczenie opowieści dla całej powieści jest takie, że Cezary ciągle czegoś szukał, nieustannie chciał podążać za nowymi ideami, które jednak okazywały się później niesłuszne – z tym swoim dążeniem do doskonałości pozostawał w środku niczego.
- Szklane domy były projektem, jaki chciał w odrodzonej Polsce zrealizować ojciec Cezarego. Symbolicznie oznaczały plan odbudowy Polski po I wojnie światowej, a także nadzieję Seweryna Baryki na odbudowę kraju za pomocą najnowszych technologii. W ten sposób pragnął on także przekonać do przyjazdu do Polski syna, który nigdy nie było w ojczyźnie.

Zadanie 35. (0–2)

Zapoznaj się z poniższym fragmentem utworu.

– Co, co? – zawołał Pimko. – Ja miałbym zwątpić o czystości młodzieży naszej? Przenigdy! Za stary jestem wyga życiowy i pedagogiczny!

Wyszedł zza drzewa, a uczniowie, widząc jego postać absolutną, wydali dziki ryk.

– Kochana młodzieży! – przemówił, gdy się nieco uciszyli – Nie sądzicie, że nie wiem, iż używacie między sobą nieprzyzwoitych i brzydkich wyrazów. Wiem o tym doskonale. Ale nie obawiajcie się, żadne, nawet najgorsze, wybryki nie zdołają we mnie naruszyć tego głębokiego przekonania, że jesteście w gruncie skromni i niewinni. [...] A co do brzydkich wyrazów, wiem, że powtarzacie je, nie rozumiejąc, ot, dla popisu, pewnie któryś nauczył się ich od służącej. No, no, nic w tym nie ma złego, przeciwnie – niewinniejsze to, niż wam się zdaje.

Kichnął i wytarłszy nos z zadowoleniem, skierował się do kancelarii pogadać z dyr. Piórkowskim w mej sprawie. A matki i ciotki za płotem wpadły w zachwyt i biorąc się w ramiona, powtarzały: – Cóż za wytrawny pedagog! Pupcię, pupcię, pupcię mają maleństwa nasze!

Witold Gombrowicz, *Ferdydurke*, Kraków 2007.

Uzasadnij, że powyższy fragment *Ferdydurke* jest groteskowy. Odpowiedź zilustruj dwoma przykładami z tego fragmentu.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 6) rozpoznaje w tekstach literackich: [...] groteskę.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne uzasadnienie wraz z podaniem dwóch przykładów.

1 pkt – poprawne uzasadnienie wraz z podaniem jednego przykładu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 2 pkt

- Groteska jest widoczna w kreacji postaci, np. profesor ukrywa się za drzewem. Ponadto groteska jest widoczna w sytuacji przywołanej we fragmencie, ponieważ nauczyciel, zamiast piętnować złe zachowanie uczniów, traktuje ich ulgowo, a matki i ciotki pochwalają takie zachowanie – cała sytuacja jest absurdałna.
- Utwór jest groteskowy, ponieważ deformuje rzeczywistość. Ponadto we fragmencie miesza się styl wysoki z niskim. Zobrazowane matki i ciotki stoją za płotem, aby obserwować swoje pociechy jak zostają „upupione” – „Cóż za wytrawny pedagog! Pupcia...”. Poza tym nauczyciel na siłę udowodnił niewinność młodzieży. Język jest bardzo specyficzny, o silnym obrazowaniu – dziwności: „widząc jego postać absolutną, wydali krzyk”.

Zadanie 36. (0–2)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Tadeusz Gajcy

Wczorajszemu

Dzisiaj –
w piaskach cmentarzy
powiędły echa strzałów,
wiruje błękit niski, jak wczoraj łaskawy,
jak lustro.

Każ trawie, by milczała. Jej śpiew cię zadławi,
spowije wata wrzuseń i ciśnię w niepamięć.

Nim ockniesz się, już serce zagubisz w obrazie
i dłoń w przerażeniu milcząco załamiesz. [...]

Wierzyłeś: słowiczym pieniem wierszy popłynie sława harda
i wszędzie w barwnych tęczach, obudzi się w mitach.

Nie tak.

Tadeusz Gajcy, *Wczorajszemu*, [w:] *Od Staffa do Wojaczka. Poezja polska 1939–1985. Antologia*, pod red.
Bohdana Drozdowskiego i Bohdana Urbankowskiego, Łódź 1988.

Tekst 2.

Krzysztof Kamil Baczyński

Pokolenie

I tak staniemy na wozach, czołgach,
na samolotach, na rumowisku,
gdzie po nas wąż się ciszy przeczołga,
gdzie zimny potop omyje nas,
nie wiedząc: stoi czy płynie czas.
Jak oba miasta z głębin kopane,
popielejące ludzkie pokłady
na wznak leżące, stojące wzwyż,
nie wiedząc, czy my karty iliady
rzeźbione ogniem w błyszczącym złocie,
czy nam postawią z litości chociaż
nad grobem krzyż.

Krzysztof Kamil Baczyński, *Pokolenie*, [w:] tegoż, *Utwory zebrane*, t. 2. Kraków 1970.

Zadanie 36.1. (0–1)

Na podstawie fragmentów wierszy Tadeusza Gajcego *Wczorajszemu* i Krzysztofa Kamila Baczyńskiego *Pokolenie* wyjaśnij, na czym polega katastrofizm generacyjny poetów czasów wojny.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi;

14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne uzasadnienie zilustrowane dwoma przykładami z tekstu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Katastrofizm generacyjny polega na lęku przed śmiercią, który jest nieodłączny podczas wojny. Co więcej towarzyszą mu strach i świadomość zapomnienia i niezrozumienia przez ludzi. Tadeusz Gajcy tłumaczy ten katastrofizm, poeci wierzyli, że ich słowa sądy budowały sens i obudzą się w mitach – co jest idealizacją. Natomiast Baczyński wspomina o krzyżu nad grobem postawionym jako wyraz miłości. Polega na oddaniu tragedii pokolenia wojny, które przez bieg historii zostało pochowane w naszym grobie, bez szacunku i pamięci. Wiersze stanowią swojego rodzaju pomnik, uwznioślenie ich niesłusznie odebranego życia.
- Katastrofizm generacyjny polegał na tragedii młodego, wykształconego pokolenia, które musiało odrzucić swoje marzenia i walczyć, panował wśród tych młodych ludzi brak perspektyw, nadziei, bo nawet jeśli przeżyją, to nie wiedzą jak kolejne pokolenie, inni spojrzą na nich walczących, ale również zabijających.

Zadanie 36.2. (0–1)

Wyjaśnij, jaki sens nadaje wymowie wiersza Krzysztofa Kamila Baczyńskiego użycie sformułowania *karty iliady*.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach [...].

II. Kształcenie językowe.

3. Funkcjonalne wykorzystanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

4) rozpoznaje w tekście literackim środki [...] leksykalne, w tym frazeologizmy [...];

14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Zdający:

1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny [...] frazeologii [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Sformułowanie to stawia pytanie, czy pokolenie to zostanie zapamiętane jako bohaterskie, żołnierskie, nawet „zwycięskie” – tak jak walczący na kartach „Iliady” Homera.
- Iliada opowiada o bohaterach, o ich heroizmie. Baczyński zdaje sobie sprawę z heroizmu swojego i swoich towarzyszy, ale wątpi w to, czy zostaną oni również upamiętnieni, czy choćby pochowani.

Zadanie 37. (0–2)

Zapoznaj się z poniższym fragmentem utworu.

Krzysztof Kamil Baczyński

Z głową na karabinie

[...]

Obskoczony przez zdarzeń zamęt,
kręgiem ostrym rozdarty na pół,
głowę rzucę pod wiatr jak granat,
piersi zgniecie czas czarną łapą;

bo to była życia nieśmiałość,
a odwaga – gdy śmiercią niosło.
Umrzeć przyjdzie, gdy się kochało
wielkie sprawy głupią miłością.

[4 grudzień 1943]

Krzysztof Kamil Baczyński, *Z głową na karabinie*, [w:] tegoż, *Utwory zebrane*, t. 2., Kraków 1970.

Zadanie 37.1. (0–1)

Czy w podanym fragmencie wiersza Krzysztofa Kamila Baczyńskiego realizowana jest koncepcja poezji tyrtejskiej? Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do wiersza *Z głową na karabinie* oraz własnej wiedzy.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach: [...] metaforycznym, symbolicznym [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne [...];
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – rozstrzygnięcie i trafne uzasadnienie.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt

- Tak. Postawa tyrtejska polega na gotowości do umierania w imię wielkiej sprawy. Podmiot liryczny w wierszu charakteryzuje się taką postawą: „głowę rzucę pod wiatr jak granat”, „a odwaga – gdy śmiercią niosło”.
- Nie, ponieważ poezja tyrtejska zakłada bezwzględne oddanie się ojczyźnie, a śmierć za nią – za rzecz chwalebną. Podmiot liryczny w wierszu Baczyńskiego chce umrzeć dla kraju, ale zdaje sobie sprawę z tego, że ta śmierć może być wynikiem porywu „głupiej miłości”.
- Nie jest, ponieważ wiersz nie zachęca do walki, a raczej ukazuje tragedię wojny i ludzkie cierpienie.

Zadanie 37.2. (0–1)

Podaj tytuł utworu literackiego, innego niż wiersz *Z głową na karabinie*, w którym występuje postawa tyrtejska, i wyjaśnij, w jaki sposób jest ona w tym utworze realizowana.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe

- 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej [...].
- 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
- 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach na różnych poziomach: [...] metaforycznym, symbolicznym [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 10) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu [...].

Zasady oceniania

1 pkt – trafne podanie tytułu utworu wraz z poprawnym wyjaśnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązania

- *Iliada* Homera, w której postawa tyrtejska realizowana jest poprzez kreowanie herosów, którzy są w stanie oddać życie w obronie ojczyzny.
- Postawę tyrtejską można odnaleźć w *Potopie*, w którym przedstawiono wzorzec patriotycznych zachowań: gdy ojczyzna jest zagrożona, wszystko należy jej poświęcić. Główny bohater – Kmicic – wielokrotnie narażał życie w obronie ojczyzny. Taką postawę reprezentują także inni bohaterowie, np. Wołodyjowski, Zagłoba, Skrzetuski.
- Postawę tyrtejską reprezentuje wiersz–piosenka Krystyny Krahelskiej *Hej, chłopcy, bagnet na broń!*. Jest to utwór, który powstał w czasie II wojny światowej i zagrzewał do walki z okupantem, nakazywał walkę zbrojną w obronie ojczyzny.

Zadanie 38. (0–2)

Zapoznaj się z poniższym fragmentem utworu.

Tadeusz Borowski

Proszę państwa do gazu

Dużo, dużo aut pojechało do krematorium.

Już kończą. Trupy porozkładane na rampie zabiera ostatnie auto, kłamoty są załadowane. Kanada objuczona chlebami, marmoladą, cukrem, pachnąca perfumami i czystą bielizną, ustawia się do odmarszu. Kapo kończy ładowanie kotła od herbaty złotem, jedwabiami i czarną kawą. To na bramę dla wachmanów: puszcza komando bez kontroli. Parę dni obóz będzie żył z tego transportu: zjadał jego szynki i kiełbasy, konfitury i owoce, pił jego wódki i likiery, będzie chodził w jego bieliźnie, handlował jego złotem i tłumokami. Wiele wyniosą cywile za obóz, na Śląsk, do Krakowa i dalej. Przywiozą papierosy, jajka, wódkę i listy z domu.

Parę dni będzie obóz mówił o transporcie „Sosnowiec–Będzin”. Był to dobry, bogaty transport.

Tadeusz Borowski, *Wspomnienia. Wiersze. Opowiadania*, Warszawa 1981.

Zadanie 38.1. (0–1)

Na podstawie podanego fragmentu *Proszę państwa do gazu* oraz znajomości całego opowiadania Tadeusza Borowskiego wyjaśnij pojęcie „człowiek zlagrowany”.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach [...].

II. Kształcenie językowe.

3. Funkcjonalne wykorzystanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 4) rozpoznaje w tekście literackim środki [...] leksykalne, w tym frazeologizmy; [...]
- określa ich funkcje;
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

II. Kształcenie językowe.**1. Gramatyka języka polskiego. Zdający:**

- 1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny [...] frazeologii [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie pojęcia w kontekście całego utworu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Człowiek zlagrowany to człowiek, który został poddany częściowej dehumanizacji w trakcie pobytu w obozie koncentracyjnym.
- Człowiek zlagrowany jest pozbawiony moralności. Przeżycia obozowe doprowadziły do odwrócenia się u niego wewnętrznego dekalogu i dehumanizacji.

Zadanie 38.2. (0–1)

Podaj dwa przykłady, inne niż w zacytowanym fragmencie, zachowania więźniów obozu koncentracyjnego opisanego przez Tadeusza Borowskiego świadczące o zlagrowaniu człowieka.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne**I. Kształcenie literackie i kulturowe.**

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe**I. Kształcenie literackie i kulturowe.****1. Czytanie utworów literackich. Zdający:**

- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne podanie dwóch przykładów.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Okradanie ludzi przybywających do obozu, aby zdobyć pożywienie i inne przedmioty codziennego użytku; wyrzeczenie się relacji międzyludzkich, społecznych, jeśli jest to w stanie zapewnić przeżycie.
- Więźniowie obozu zaczęli odczuwać nienawiść wobec współwięźniów, donosili na nich. Innym zachowaniem była dramatyczna walka o pożywienie: egzystencja kosztem życia innych; kradzież jedzenia.

Zadanie 39. (0–1)

Zapoznaj się z poniższym fragmentem tekstu.

Wiesław Kot

Pomnik z popiołu

Strategia powstańca wyniesiona z getta staje się strategią kardiochirurga. Jeżeli po zawale krew płynie tylko w jedną stronę, nie będąc w stanie przywrócić życia, Edelman radzi, żeby odwrócić jej bieg, choć podręczniki medycyny najwyższych światowych sław uważają, że to działanie bezsensowne. A jednak udaje się – kardiochirurg zdążył przed Panem Bogiem.

Wiesław Kot, *Hanna Krall*, Poznań 2000.

Czy strategia Marka Edelmana jako lekarza kardiochirurga ma związek ze strategią powstańca wyniesioną z getta, o której pisze Wiesław Kot? Uzasadnij swoją odpowiedź na podstawie *Zdążyć przed Panem Bogiem* Hanny Krall.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, [...] aksjologicznym.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz ich związek z [...] zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna, odnosząca się do fragmentu tekstu Wiesława Kota oraz do utworu Hanny Krall.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 pkt

Strategie te są powiązane. Autorowi chodzi o upór, który Edelman wyniósł z wojny i niezłomną wiarę w to, żeby się nie poddawać i ratować ludzkie życie za wszelką cenę. Po wojnie, jako kardiochirurg, działał zgodnie z tymi przekonaniem, walcząc o zdrowie pacjenta, by uchronić go przed śmiercią.

Zadanie 40. (0–1)

Przeczytaj poniższy fragment utworu.

Czesław Miłosz

Piosenka o porcelanie

Różowe moje spodeczki,
Kwieciste filiżanki,
Leżące na brzegu rzeczki,
Tam kędy przeszły tanki.
Wietrzyk nad wami polata,
Puchy z pierzyny roni,
Na czarny ślad opada
Złamanej cień jabłoni.
Ziemia, gdzie spojrzysz, zasłana
Bryzgami kruchej piany.
Niczego mi, proszę pana,
Tak nie żal jak porcelany. [...]

Równina do brzegu słońca
Miazgą skorupek pokryta.
Ich warstwa rześko chrupiąca
Pod moimi butami zgrzyta.

O świecidełka wy płone,
Co radowałyście barwą,
Teraz ach zaplamione
Brzydką zakrzepłą farbą.

Leżą na świeżych kurhanach
Uszka i denka, i dzbany.
Niczego mi, proszę pana,
Tak nie żal jak porcelany.

[1947]

Czesław Miłosz, *Piosenka o porcelanie*, [w:] tegoż, *Wiersze wszystkie*, Kraków 2018.

Wyjaśnij, czego symbolem jest porcelana w podanym fragmencie wiersza Czesława Miłosza.

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści [...] symboliczne [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – trafne wyjaśnienie symbolicznego znaczenia porcelany w kontekście podanego fragmentu utworu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Porcelana symbolizuje zniszczone zdobycze cywilizacji, podwaliny dalszego rozwoju, ukazuje brak przywiązania do przedmiotów, gdy człowiek umiera, stają się bezużyteczne.
- Porcelana jest symbolem kruchego życia ludzkiego. Miłosz ukazuje małość człowieka w obliczu całego świata.
- Porcelana w wierszu Czesława Miłosza jest symbolem ludzi. Podczas wojny stają się jak ona, gdyż na polu bitwy zostają z nich tylko kawałki. Masowość zagłady sprawia, że człowiek w wyniku doświadczeń wojny, rozpada się na części tak jak delikatna i krucha porcelana.

Zadanie 41. (0–2)

Przeczytaj poniższy fragment utworu.

Tadeusz Różewicz

List do ludożerców

Kochani ludożercy
nie patrzcie wilkiem
na człowieka [...]

Kochani ludożercy
poczekajcie chwilę
nie depczcie słabszych
nie zgrzytajcie zębami [...]

Kochani ludożercy
nie wykupujcie wszystkich
świec sznurowadeł i makaronu
Nie mówcie odwrócenie tyłem:
ja mnie mój moje
mój żołądek, mój włos
mój odcisk moje spodnie
moja żona moje dzieci
moje zdanie

Kochani ludożercy
nie zjadajmy się Dobrze
bo nie zmartwychwstaniemy
Naprawdę

[1957]

Tadeusz Różewicz, *List do ludożerców*, [w:] tegoż, *Niepokój. Wybór wierszy z lat 1944–1994*, Warszawa 1995.

Podaj dwa przykłady środków językowych, które nadają tekstowi Tadeusza Różewicza ironiczny charakter. Wyjaśnij ironiczne znaczenie każdego z nich.

Przykład 1.:

Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

Przykład 2.:

Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

II. Kształcenie językowe.

3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron [...]; składniowe: [...] paralelizm, wyliczenie; [...] określa ich funkcje;
- 6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię; [...] określa [jej] funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Zdający:

- 1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji [...] i składni w analizie i interpretacji tekstów [...].

Zasady oceniania

2 pkt – podanie dwóch przykładów i wyjaśnienie ironicznego znaczenia każdego z nich.

1 pkt – podanie jednego przykładu i wyjaśnienie jego ironicznego znaczenia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 2 pkt

Przykład 1.: „Kochani ludożercy”

Wyjaśnienie: Ta apostrofa ma charakter ironiczny przez połączenie środków językowych z zupełnie różnych kategorii, gdyż *ludożercy* są nacechowani negatywnie a słowo *Kochani* ironicznie pozwala sądzić, że mówi się do kogoś bliskiego.

Przykład 2.: „Nie zjadajmy się / Dobrze”

Wyjaśnienie: Wtrącenie, którym jest przysłówek „Dobrze” ma dwa znaczenia – komunikatu, w którym oczekiwana jest zgoda od odbiorcy, oraz określenia działania. Wielość znaczeń ponownie wskazuje na ironię.

Zadanie 42. (0–2)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Zbigniew Herbert

Apollo i Marsjasz

właściwy pojedynek Apollona
z Marsjaszem
(słuch absolutny
kontra ogromna skala)
odbywa się pod wieczór
gdy jak już wiemy
sędziowie
przyznali zwycięstwo bogu

mocno przywiązany do drzewa
dokładnie odarty ze skóry
Marsjasz
krzyczy
zanim krzyk jego dojdzie
do jego wysokich uszu
wypoczywa w cieniu tego krzyku

wstrząsany dreszczem obrzydzenia
Apollo czyści swój instrument

tylko z pozoru
głos Marsjasza
jest monotonny
i składa się z jednej samogłoski
A

w istocie
opowiada
Marsjasz
nieprzebrane bogactwo
swego ciała
łyse góry wątroby
pokarmów białe wąwozy
szumiące lasy płuc
słodkie pagórki mięśni
stawy żółć krew i dreszcze
zimowy wiatr kości
nad solą pamięci

wstrząsany dreszczem obrzydzenia
Apollo czyści swój instrument

teraz do chóru
przyłącza się stos pacierzowy Marsjasza
w zasadzie to samo A
tylko głębsze z dodatkiem rdzy

to już jest ponad wytrzymałość
boga o nerwach z tworzyw sztucznych

żwirową aleją
wysadzaną bukszpanem
odchodzi zwycięzca
zastanawiając się
czy z wycia Marsjasza
nie powstanie z czasem
nowa gałąź
sztuki – powiedzmy – konkretnej

nagle
pod nogi upada mu
skamieniały słowik

odwraca głowę
i widzi
że drzewo do którego przywiązany był Marsjasz
jest siwe

zupełnie

Zbigniew Herbert, *Apollo i Marsjasz*, [w:] tegoż, *Wybór poezji*, Wrocław 2019.

Tekst 2.

Juseppe de Ribera

Apollo obdiera Marsjasza ze skóry

Królewskie Muzea Sztuk Pięknych w Brukseli, [1637].

Zadanie 42.1. (0–1)

Wyjaśnij, jakie znaczenie dla sensu wiersza Zbigniewa Herberta ma obraz drzewa i słowika w końcowej części utworu.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści [...] symboliczne utworu literackiego;
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie metaforycznego obrazu drzewa i słowika.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Skamieniały słowik i siwe drzewo pokazują, kto tak naprawdę odniósł zwycięstwo w pojedynku. Poezja Apolla, reprezentująca estetykę, jest piękna, doskonała, jednak to poezja Marsjasza jest prawdziwa i autentyczna, stanowi o etyce. W ten sposób porusza wszystko dookoła, w tym właśnie drzewo i słowika, które cierpią razem z Marsjaszem.
- Przyrównanie do natury, ukazanie wzajemnego wpływu przyrody i człowieka, śmierć człowieka ma wpływ na drzewo, symbolem talentu jest słowik, umiera wraz z artystą.
- Symbol upadłej poezji – słowik, siwe drzewo – symbol żałoby nad minionymi wydarzeniami, symbol przemijania, wydarzeń, których nie można cofnąć ani odwrócić.

Zadanie 42.2. (0–1)

Określ podobieństwo i różnicę w ukazaniu pojedynku Apolla i Marsjasza w wierszu Zbigniewa Herberta i na obrazie Juseppe de Ribery.

Podobieństwo:

.....

.....

Różnica:

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści [...] symboliczne utworu literackiego;
- 10) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów [...] antycznych w utworach literackich; określa rolę motywów [...] w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...].

II. Odbiór tekstów kultury. Zdający:

- 5) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne określenie podobieństwa i różnicy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 pkt

Podobieństwo: w wierszu jest mowa o krzyku Marsjasza po tym, jak Apollo obdarł go ze skóry. Marsjasz ukazany na obrazie też krzyczy.

Różnica: w wierszu ukazane jest to, iż Apollo czyści instrument, natomiast na obrazie widać, że Apollo obdiera Marsjasza ze skóry. Drzewo na obrazie nie jest siwe, w utworze jest.

Zadanie 43. (0–1)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

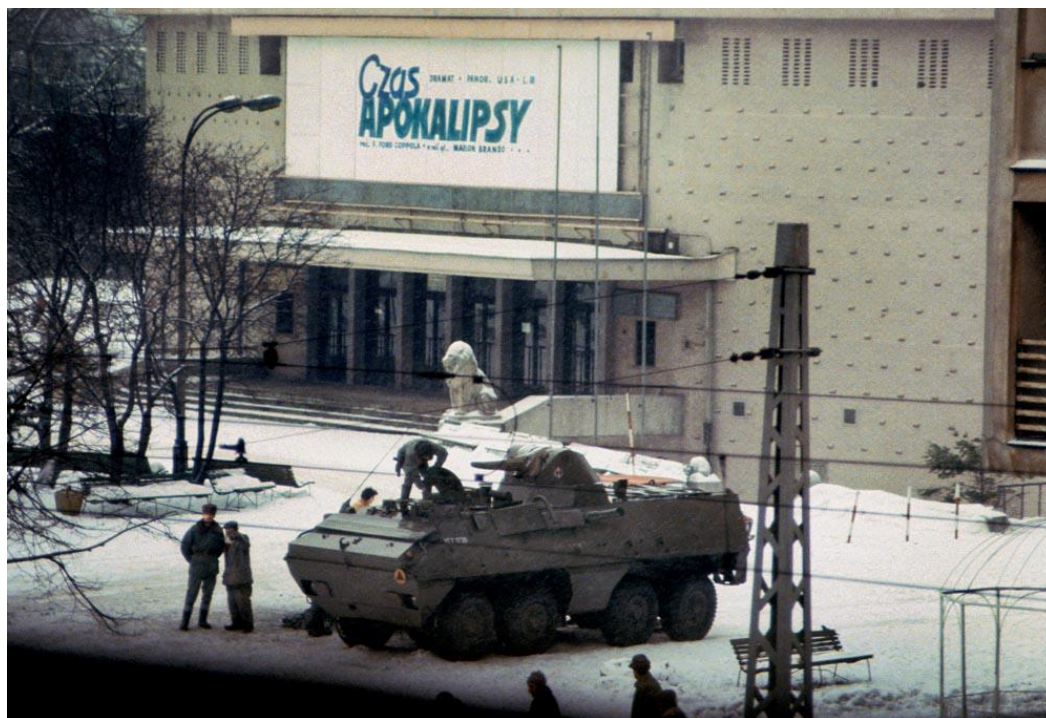
Tekst 1.

George Orwell

Rok 1984

Za plecami Winstona głos płynący z teleekranu wciąż trąkotał o wytopie surówki i przekroczeniu Dziewiątego Planu Trzyletniego. Teleekran służył równocześnie za odbiornik i nadajnik, dostatecznie czuły, żeby wychwycić każdy dźwięk głośniejszy od zniżonego szeptu; co więcej, jak długo Winston pozostawał w zasięgu metalowej płyty, był nie tylko słyszalny, lecz także widoczny. Nikt oczywiście nie wiedział, czy w danym momencie jest obserwowany. Snuto jedynie domysły, jak często i według jakich zasad Policja Myśli prowadzi inwigilację. Nie sposób też było wykluczyć, że przez cały czas nadzoruje wszystkich. Tak czy inaczej, mogła się włączyć w dowolny kanał, kiedy tylko chciała. Pozostawało więc żyć z założeniem – i żyło się, z nawyku, który przeszedł w odruch – iż każde słowo jest podsłuchiwane, a każdy ruch pilnie śledzony, chyba że w pomieszczeniu panuje akurat mrok.

George Orwell, *Rok 1984*, Warszawa 2019.

Tekst 2.Chris Niedenthal¹

<https://culture.pl/pl/artykul/czas-apokalipsy-i-swinie-z-bagaznika-prl-w-10-zdjeciach-chrisa-niedenthala>

¹ Chris Niedenthal (ur. 21 października 1950 w Londynie) – polski fotograf, laureat wielu nagród międzynarodowych. Fotografia wykonana została w Warszawie 14 grudnia 1981 roku, a więc dzień po wprowadzeniu stanu wojennego. Żołnierze i warszawiacy stoją przed kinem Moskwa, na którym wisi plakat wyświetlanego wówczas filmu Francisa Coppoli *Czas Apokalipsy*.

W kontekście powieści *Rok 1984* George’a Orwella wyjaśnij symboliczne znaczenie fotografii Chrisa Niedenthala. W odpowiedzi odwołaj się do obu tekstów kultury.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

5) interpretuje treści [...] symboliczne [...];

14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

2. Odbiór tekstów kultury. Zdający:

5) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie symboliki fotografii w kontekście powieści *Rok 1984*.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Fotografię oraz powieść *Rok 1984* łączy wszechobecna inwigilacja mieszkańców. Czołg wskazuje na kontrolę i stosowaną przez rząd przemoc, co widać na zdjęciu. W książce partia prowadzi ciągłą kontrolę. Również kontrolę ludzi – ich zachowania, wypowiedzi. Również kulturę przedstawia tylko odpowiednią politycznie, co na fotografii prezentują żołnierze i czołg przed kinem.
- Fotografia *Czas Apokalipsy* Niedenthala ukazuje rzeczywistość w PRL-u, warszawskie kino „Moskwa” i stojące przed nim grono żołnierzy i czołg, który stacjonował i kontrolował społeczeństwo po wprowadzeniu stanu wojennego niczym w powieści Orwella „1984”, w której Policja Myśli prowadziła ciągłą inwigilację i nadzór mieszkańców. Zarówno w powieści George’a Orwella, jak i w czasie stanu wojennego naruszano prawa człowieka.

Zadanie 44. (0–1)

Przeczytaj fragment *Tanga* Sławomira Mrożka.

Sławomir Mrożek

Tango

AKT I

[...] *W pomieszczeniu znajdują się przede wszystkim następujące sprzęty: stół na osiem osób z kompletem krzeseł. Fotele. Duże lustro ściennie na lewej ścianie. Sofa. Małe stoliczki. Sprzęty ustawione niesymetrycznie, jakby tuż przed przeprowadzką albo tuż po przeprowadzce. Bałagan. Ponadto cała scena przyrządzona draperiami w ten sposób, że materie, półleżące, półzwisające, półzwinięte, sprawiają wrażenie rozplamienia, rozmazania, niekonturowości pomieszczenia. W jednym miejscu, na podłodze, tworzą rodzaj wzniesienia, legowiska. Staroświecki, czarny wózek dziecienny na wysokich i cienkich kołach, zakurzona ślubna suknia, melonik. Aksamitny obrus zgarnięty do połowy stołu [...].*

Sławomir Mrożek, *Tango*, Warszawa 2022.

Czy przestrzeń opisana w zacytowanych didaskaliach odzwierciedla problematykę *Tanga* Sławomira Mrożka? Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

- 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].
- 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...];
- 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 7) wykazuje się znajomością [...] treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 9) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – rozstrzygnięcie i poprawne uzasadnienie.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 pkt

Tak. W dramacie przedstawiono konflikt Artura z rodzicami. Bałagan w pokoju opisany w didaskaliach podkreśla sposób życia wybrany przez rodziców Artura – brak norm moralnych.

Zadanie 45. (0–1)

Zapoznaj się z podanym fragmentem tekstu.

Marek Nowakowski

Górą „Edek”

Właśnie zwolniło się miejsce w ciasnym rzędzie samochodów i to mały fiat podjechał jako pierwszy, pragnąc wsunąć się w szczęśliwie powstałą lukę. Jednak nieudolny kierowca zapędził się zbyt daleko, odsłaniając część miejsca upatrzonego do zaparkowania. Natychmiast za nim, niczym jakiś drapieżnik, pojawił się wielki, lśniący ford. [...] Wspaniały, w kolorze „szafir metalik”. Mały fiat to żalosne biedactwo wobec takiego masywu!

Wojna nerwów trwała dosyć długo. Coraz bardziej gwałtowny klakson „malucha” był bezskuteczny. [...] Kierowca fiata wychylił się z okienka – głosem i na migi informował kierowcę forda o swoim prawie do pierwszeństwa. I to także na nic się zdało. Tamten tkwił w swojej agresywnej, napierającej pozycji bez zmian.

[...] W pewnym momencie kierowca „malucha” nie wytrzymał. Załamał się. Ustąpił. Przejechał kilka metrów do przodu. Wtedy ford miękko i bezszelestnie, imponując zwrotnością i zdolnością plasowania się w ciasnej przestrzeni, zajął zdobyte miejsce. Kierowca fiacika jeszcze nie zrezygnował do końca. [...] Wysiadł z samochodu. Był to niewysoki, drobny młodzian o szczupłej twarzy, w okularach. Inteligent jakiś. Prawie równocześnie wysiadł z forda jego właściciel. Wysoki, tęgi mężczyzna w skórzanej kurtce. Widziałem jego krok. Mocny, zamaszysty.

– Panie, jak tak można? – zabrzmiał głos kierowcy „malucha”, drgający bezsilną skargą. A „Edek”, bo on to był, sunął jak wieża obłętnicza i z wysokości swoich 180 przeszło centymetrów patrzył przed siebie – wcale nie widząc tego cherlaka w okularach. Wymusił i zdobył miejsce dla swego forda. Teraz parł do następnego celu. Zniknął w pobliskiej bramie, opatrzonej tabliczkami z nazwami firm i przedstawicielstw handlowych.

Marek Nowakowski, *Górą „Edek”*, [w:] tegoż, *Prawo prerii*, Warszawa 1999.

Wypisz z tekstu przykład hiperboli i wyjaśnij, jaką funkcję pełni ona w kreacji bohaterów i wydarzeń w opowiadaniu Marka Nowakowskiego.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: [...] hiperbolę [...]; określa ich funkcje.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne podanie przykładu hiperboli oraz określenie jej funkcji w kreacji bohaterów.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- *żałosne biedactwo wobec tego masywu!* – ukazanie przewagi w sile Edka nad inteligentem,
- *Wysoki tęgi mężczyzna w skórzanej kurtce. Widziałem jego krok – mocny, zamaszysty.* – ukazanie wielkości i wyższości „Edka” wynikającej z wyglądu.

Zadanie 46. (0–1)

Przeczytaj poniższy utwór.

Wisława Szymborska

Konkurs piękności męskiej

Od szczęk do pięty wszedł napięty.

Oliwne na nim firmamenty.

Ten tylko może być wybrany,

kto jest jak strucla zasupłany.

Z niedźwiedziem bierze się za bary
groźnym (choć go wcale nie ma).

Trzy niewidzialne jaguary
padają pod ciosami trzema.

Rozkroku mistrz i przykucania.

Brzuch ma w dwudziestu pięciu minach.

Biją mu brawo, on się kłania
na odpowiednich witaminach.

Wisława Szymborska, *Konkurs piękności męskiej*, [w:] tejże, *Wybór poezji*, Wrocław 2020.

Wyjaśnij, na czym polega paradoks w sposobie ukazania postaci w wierszu *Konkurs piękności męskiej* Wisławy Szymborskiej. W odpowiedzi podaj dwa przykłady paradoksów obecnych w sposobie obrazowania poetyckiego w utworze.

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

II. Kształcenie językowe.

3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię [...]; określa [jej] funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter.

II. Kształcenie językowe.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:

- 4) rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi ([...] paradoksy) [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odczytanie paradoksu i podanie dwóch przykładów paradoksów obecnych w utworze.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Paradoks polega na przerysowaniu, opisywaniu konkursu piękności męskiej jako walki, dowodu siły i męskości, np. napięte mięśnie na całym ciele oraz brzuch w dwudziestu pięciu minach.
- Piękno postaci ukazanej w wierszu ukazane jest jako monstrualne i zachwycające, choć tak naprawdę nie jest prawdziwe.
„Trzy niewidzialne jaguary
padają pod ciosami trzema.”
„Biją mu brawo, on się kłania
na odpowiednich witaminach.”

Zadanie 47. (0–2)

Zapoznaj się z poniższym fragmentem tekstu.

Olga Tokarczuk

Profesor Andrews w Warszawie

Następnego dnia, gdy upewnił się, że telefon wciąż nie działa, znalazł czynny mały sklep na swoim osiedlu. [...] Gdy wychodził, przywieźli właśnie chleb i sklep zapełnił się w ciągu kilku minut. Ustawił się w ogonku i sprzedawczynie bez pytania podała mu bochenek; zapłacił i odszedł. Widocznie jednak ciągnęło go do ludzi, pociągał go ciepły tłum ustawiony w długie kolejkowe wężyki, bo nie chciało mu się wracać od razu do ciasnej i pustej kawalerki. Zatrzymał się przy blaszanych stołach ustawionych wprost na chodniku, przed którymi ludzie posłusznie stali w ogonku. Patrzył na ich twarze, szukał wśród nich Goshy, może gdzieś tu była. Ludzie milczeli złowrogo. Byli poważni, spięci, jakby niewyspani.

Przytupywali. Najbardziej ponury naród świata. A mimo to przystanął koło nich. Nie, nie dlatego, że ich potrzebował, ale dlatego, że płynęło od nich zwyczajne ludzkie ciepło. Mroźne powietrze topniało od ich oddechów. Patrzył na opatulone sprzedawczynie, które odławiały z wielkich beczek dorodne szare karpie. [...] Ucho profesora Andrews'a złapało melodię tej kantyczki i teraz śpiewało mu w głowie: „Żywą czy na miejscu?”. Profesor mógł się tylko domyślać znaczenia. [...]

Przeszedł go dreszcz. Miał wrażenie, że bierze udział w religijnym rytuale. Zabijanie ryby. „Żywą czy na miejscu?”, te powtarzane słowa hipnotyzowały go. Zapragnął nagle włączyć się w tę okrutną powtarzalność i odejść z martwą rybą w siatce, jak wszyscy. Bezwiednie stanął w ogonku, ale gdy zobaczył mały, czteroosobowy oddział żołnierzy z psem, otrzeźwiał. Zawstydził się nawet. Ludzie w milczeniu odwrócili wzrok od żołnierzy. Patrzyli teraz na własne stopy albo gdzieś w powietrze. Profesor z rozpaczą pomyślał o swoim londyńskim gabinecie, o książkach i cieple elektrycznego kominka.

Olga Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie*, [w:] tejsze, *Gra na wielu bębenkach*, Kraków 2007.

Zadanie 47.1. (0–1)

Wypisz z zacytowanego fragmentu opowiadania Olgi Tokarczuk trzy różne sformułowania, które informują o czasie akcji w utworze. Na ich podstawie określ czas wydarzeń historycznych przedstawionych w tym opowiadaniu.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 9) rozpoznaje w utworze [...] sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wypisanie trzech sformułowań i wykorzystanie ich w określeniu czasu historycznego w opowiadaniu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- „Następnego dnia, gdy upewnił się, że telefon wciąż nie działa”, „Gdy zobaczył mały, czteroosobowy oddział żołnierzy”, „Ludzie posłusznie stali w ogonku” – wprowadzenie stanu wojennego.
- „Zabijanie ryby. Żywą czy na miejscu” – czas Świąt Bożego Narodzenia, przed Wigilią, „stał w ogonku” – czasy kolejek w PRL-u, „czteroosobowy oddział żołnierzy z psem” – kontrole, inwigilacja, stan wojenny.
- „telefon wciąż nie działa”, „czteroosobowy oddział żołnierzy z psem”, „Zabijanie ryby”. Akcja toczy się w grudniu, przed Bożym Narodzeniem podczas stanu wojennego.

Zadanie 47.2. (0–1)

Uzasadnij, że narrator opowiada o wydarzeniach językiem ezopowym.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].

II. Kształcenie językowe.

3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz ich związek z [...] zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi;
- 9) rozpoznaje w utworze [...] sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji [...]; interpretuje je [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów [...] potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne uzasadnienie.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Narrator zwraca uwagę na formułę sprzedawcy. „Martwą czy żywą rybę”, w wyniku okoliczności, nabierze to znaczenia o charakterze ukrytym. Rytuał religijny, zawstydzenie się i żołnierze mówią o wszechobecnej śmierci i strachu.
- Narrator nie mówi wprost o wydarzeniach, unika bezpośrednich określeń, tak jakby chciał uniknąć cenzury.

Zadanie 48. (0–2)

Zapoznaj się z poniższym fragmentem utworu.

Jacek Kaczmarski

Zbroja

Dałeś mi, Panie, zbroję;
Dawny kuł płatnerz ją.
W wielu pocięta bojach,
Wielu ochrzczone krwią.
W wykutej dla giganta
Potykam się co krok,
Bo jak sumienia szantaż
Uciska lewy bok.

Lecz choć zaginął hełm i miecz,
Dla ciała żadna w niej ostoja,
To przecież w końcu ważna rzecz –
Zbroja!

Magicznych na niej rytów
Dziś nie odczyta nikt,
Ale wykuta z mitów
I wieczna jest jak mit!
Do ciała mi przywarła,
Przeszkadza żyć i spać,

A tłum się cieszy z karła,
Co chce giganta grać! [...]

A taka w niej powaga
Dawno zaschniętej krwi,
Że czuję jak wymaga
I każe rosnać mi.
Być może nadaremnie
Lecz stanę w niej za stu!
Zdejmij ją, Panie, ze mnie,
Jeśli umrę podczas snu! [...]

Wrzasnęli hasło – wojna!
Zbudzili hufce hord,
Zgwałcona noc spokojna
Ogląda pierwszy mord.
Goreją świeże rany,
Hańbiona płonie twarz –
Lecz nam do obrony dany
Pamięci pancierz nasz! [...]

Choć krwią zachłysnął się nasz czas,
Choć myśli toną w paranojach,
Jak zawsze chronić będzie nas –
Zbroja!

[22.04.1982]

Jacek Kaczmarski, *Zbroja*, [w:] tegoż, *Antologia poezji*, Warszawa 2012.

Zadanie 48.1. (0–1)

Wyjaśnij symboliczne znaczenie tytułowej zbroi w kontekście przytoczonych fragmentów tekstu Jacka Kaczmarskiego.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści [...] symboliczne utworu literackiego;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 14) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie symbolicznego znaczenia zbroi.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Zbroja to konieczność walki z wrogiem, swoiste dziedzictwo przekazywane z pokolenia na pokolenie.
- Zbroja jest pamięcią o historii swojego narodu i nawet jeśli historyczny obraz bardzo się zmienił, pamięć o historii chroni narody w trudnych czasach.
- Zbroja może nawiązywać do ojczyzny, która przywarła do każdego człowieka, który będzie jej bronił i pielęgnował, nawet w obliczu śmierci.

Zadanie 48.2. (0–1)

Jacek Kaczmarski odwołuje się w swoim tekście do bohaterskiej postaw utrwalonej w literaturze. Określ, jaka to postawa, i wyjaśnij, jakie znaczenie dla sensu wiersza ma to odwołanie.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

- 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].
- 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich [...] na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 5) interpretuje treści [...] symboliczne utworu literackiego;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów [...];
- 10) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy [...] w utworach literackich; określa rolę motywów i toposów w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;

- 12) [...] dostrzega kontynuacje i nawiązania w [...] utworach [...];
 14) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne określenie postawy wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 pkt

- Określenie postawy : tradycja rycerska, w wierszu ukazana jako symbol zasad przestarzałych, nieaktualnych, anachronicznych, przez to zbędnych.
 Uzasadnienie: podmiot liryczny w utworze mówi, że tytułowa „zbroja” jest dla niego nieodpowiednia („potykam się co krok”), a ponadto nie pojmuję jej roli i znaczenia („magicznych na niej rytów dziś nie odczyta nikt”).
- Określenie postawy: tradycja walki Polaków.
 Uzasadnienie: Tradycja jest zobrazowana jako doświadczona w walkach zbroja – element ekwipunku osoby walczącej.

Zadanie 49. (0–2)

Zapoznaj się z poniższymi fragmentami tekstu.

Andrzej Stasiuk

Miejsce

Fragment 1.

Bardzo szybko się uwinęli. W dwa miesiące. Pozostał prostokąt szarej, gliniastej ziemi. W lesistym i bezludnym pejzażu ta nagość wygląda jak płatek zdartej skóry. W przyszłym roku, pierwszy raz po dwustu latach, wyrośnie tutaj trawa. Albo raczej pokrzywy – one najprędzej zjawiają się w miejscach porzuconych przez ludzi.

– Co tu było? – zapytał mnie mężczyzna. Miał plecak, w ręku mapę, a na szyi aparat fotograficzny.

- Cerkiew – odpowiedziałem.
- I co się stało?
- Nic. Zabrali ją do muzeum.
- Całą?
- Całą, ale po kawałku.

Fragment 2.

Było coś wzruszającego w nieporadnych polichromiach, które odwzorowywały kamienne gzymsy, kolumny i pilastry – dalekie wspomnienie świątyń Jerozolimy i Konstantynopola, może wyobrażenie Nowego Jerozalemu.

Z czasem opuszczona cerkiew zaczęła pochylać się na bok. Wilgoć nadjadła północne podwaliny. Pomiędzy belkami rysowały się szpary. Spod cienkiej warstwy wapiennego tynku przeziarało próchno, delikatny złotawy pył. Myślałem, że jest to znak zwycięstwa nietrwałości. Ale to przecież żywe bakterie, roztocza i owady pokonywały iluzoryczny marmur.

Konserwatorzy przynieśli ze sobą zapach śmierci. [...]

Nie jestem miłośnikiem ruin. Ale wizja odnowionej świątyni stojącej pomiędzy innymi domami i sprzętami tak samo wyjętymi z ich czasu i miejsca ma w sobie skazę jednowymiarowości. [...] Lecz miejsca nie można przenieść. Miejsce nie ma wymiarów. Jest punktem i nieuchwytną przestrzenią. Dlatego wciąż nie mam pewności, czy rzeczywiście ją zabrano.

Mężczyzna zamknął futerał aparatu.

– A w którym miejscu było wejście? – zapytał.

– Tu. Stoi pan na progu.

Andrzej Stasiuk, *Miejsce*, [w:] tenże, *Opowieści galicyjskie*, Wołowiec 2012.

Na podstawie zamieszczonych fragmentów *Miejsca* Andrzeja Stasiuka uzasadnij, że autor łączy w opowiadaniu realistyczny opis z metafizyczną refleksją. Uzasadnienie zilustruj dwoma przykładami z tekstu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Zdający:

- 2) rozpoznaje w utworze literackim elementy [...] realizmu;
- 8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz ich związek z [...] zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi, estetycznymi.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne uzasadnienie zilustrowane dwoma przykładami z tekstu.

1 pkt – poprawne uzasadnienie zilustrowane jednym przykładem z tekstu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Realistyczny opis pejzażu łączy się z historią o sukcesywnie zabieranej cerkwi, która może być źródłem metafizycznej refleksji i błahości religii. Opis świątyń i procesu ich przemiany połączony został z refleksją o nietrwałości, przemijaniu, jednowymiarowości w przywracaniu obrazu przeszłości.
- Rozmowa bohaterów jest wyjątkowo przyziemna i błaha, a refleksja dotyczy ilości pracy ludzkiej poświęconej budowie cerkwi i trudowi ludzkiemu.
- Opis realistyczny łączy się w opowiadaniu z metafizyczną refleksją poprzez snucie opowieści o cerkwi, przedstawienie jej przeszłości z elementami refleksyjności oraz zestawienie jej z teraźniejszością jako miejsca, w którym zamiast świątyni będzie rosła trawa. Widać to szczególnie w opisie powolnego procesu niszczenia katedry (metafizyczna refleksja) oraz rozmowy narratora z turystą (realistyczny opis).